

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Ledarskap

Hyllningen till skolledare:
"Mästarnas mästare"

Dilemmat

När myndigheterna ger
motstridiga besked

Nyheter

Uppmärksammat debatt
om reformstormen

Guide

Här är de nya lagarna och
reglerna att hålla koll på

"SKOLAN ÄR SÅ VIKTIG"

Åke Svensson, rektor på
Kriminalvårdens barn- och
ungdomsavdelningar, för-
bereder skola för barn och
unga i fängelse.

Tema

VALET

Vilken skola kan vi
vänta oss efter
valet 2026?

- ✓ Behovsanalys
- ✓ Ritningsförslag
- ✓ Projektledning
- ✓ Leverans
- ✓ Montering

Från vision till lektion

Bara det bästa är gott nog för våra barn. Med brett sortiment, lång erfarenhet från skolans värld och stor lyhördhet för dina behov, skapar vi inredningslösningar som gör din lärmiljö lite roligare. Fler fördelar med att ta vår hjälp? Att du får mer tid över till det viktigaste: ditt eget jobb.

Läs mer på ajprodukter.se eller kontakta våra projektsäljare på telefon 035-180 997 eller via mejl projekt@ajprodukter.se

Stolt samarbetspartner till

RIKSFÖRBUNDET
Attention

Tillsammans kämpar vi för att fler ska få ett fungerande liv med NPF.

ajprodukter.se

Nr 05 / 2026	Skolledaren	Innehåll.
	En tidning för Sveriges viktigaste chefer	

07 / Ledare

"Det hade varit mycket bättre om vi fått ordning på förutsättningarna för rektorer innan reformerna", skriver förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

08 / Tema: Valet 2026

Skolan är en av de hetaste frågorna i debatten – men hur skiljer sig egentligen de politiska partierna åt?

22 / Mötet

Mästarnas mästare. Så beskriver folkbildaren Bodil Jönsson skolledarkåren.

26 / Reportage

Möt Åke Svensson, rektor för Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga.

36 / Nyheter

Här är de nya reglerna att hålla koll på i höst.

40 / Dilemmat

Rektor Tora: Skolmyndigheterna ger motstridiga besked.

42 / Enkäten

Tre rektorer svarar: Så gör vi med politiska partier i skolan.

43 / Skolsverige runt

Aktuellt och kuriosa i skolans värld.

45 / Krönika

"Inga elevkullar ska behöva stryka med i reformerna", skriver elevrepresentanterna Jonatan Lamy och Agnes Tell.

47 / Ditt medlemskap

Uppmärksamma Skolledarnas dag – och påverka opinionen kring skolledarnas frågor.

Snart avgörs vilken skola vi kan få

Välkommen till terminens första nummer av Skolledaren! Jag avslutade vårterminen med att befinna mig i Almedalen i Visby, där luften vibrerade av vallöften. Vårt fokus ligger ju så klart på att lyssna in vad som sägs om skolan. Under veckan modererade jag bland annat Sveriges Skolledares seminarium om "Rektorsrollen i reformstormen" (läs mer på sidan 38). Ett seminarium som glädjande nog fyllde salen och därtill. Många var det som ville lyssna till de utmaningar som rektorerna står inför – och höra vad politikerna planerar att göra för att stötta landets skolledare.

HÄR I TIDNINGEN drar vi igång hösten med att gå igenom vad varje enskilt parti vill se för skola – och var de skiljer sig åt i politik och förslag. Innan sommaren skrev jag om det löfte som gavs från samtliga riksdagspartier – de lovar alla att genomföra rektorsutredningens förslag. En fråga de påminns om i det här numret. En annan mycket omdiskuterad fråga har varit den om fängelsestraff för barn och unga som begår brott. I somras trädde ändringen i kraft och innebär nu att unga från 15 år kan dömas till fängelse. Men långt innan dess har förberedelserna gjorts på de anstalter som ska ta emot tonåringarna. Inte minst kring skolverksamheten. Rosersberg norr om Stockholm är en av

de anstalterna. Där möter vi Åke Svensson, rektor för Kriminalvårdens barn- och ungdomsavdelningar. "Skolan är en så viktig del för de här ungdomarna och att de får träffa trygga vuxna", säger han om uppdraget. Läs mer på sidan 26 i detta nummer. Trevlig läsning!

Emelie Henricson
Chefredaktör

Foto: Sophie Lagerholm

DIGITALT Skolledaren.se – alltid senaste nytt

- Vill du få senaste nytt om skolpolitik eller reportage och möten med kollegor i skolans verklighet? Läs oss digitalt på Skolledaren.se.
- Följ oss också i våra sociala kanaler – vi finns på LinkedIn, Facebook och X (tidigare Twitter).
- Du missar väl inte heller nyhetsbrevet Skolledare Fredag? Anmäl dig till nyhetsbrevet på Skolledaren.se. Håll utkik i mejlkorgen varje fredag!

SKOLLEDAREN.

REDAKTION

Emelie Henricson
Chefredaktör & ansvarig utgivare
emelie.henricson@skolledaren.se

Lars Eriksson
Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Järlhage
Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg
Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Hampus Hagman
Digitalchef
hampus.hagman@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se
Post: Skolledaren, Box 27038, 102 51 Stockholm
Webb: Skolledaren.se
Ges ut av: Sveriges Skolledare
Produktion: Ahead Publishing
Tryckeri: Stibo Complete
TS-upplaga: 17 500 ex (2025)
Medlem: Sveriges Tidskrifter
Omslagsfoto: Oskar Omne
Nästa nummer: 22 september

facebook.com/skolledaren

linkedin@skolledaren

PRENUMERATION

Medlem: Om du inte längre vill ha tidningen kan du kontakta Medlems-service på 08-567 062 00. Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50. Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund
Mediakraft AB
andrea.ahslund@mediakraft.se, tel: 073-508 05 73
mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se
Telefon: 08-567 062 00
Postadress: Box 3266, 103 65 Stockholm
Besöksadress: Vasagatan 48, 111 20 Stockholm

Mer än bara möbler – lärmiljöer som gör skillnad

På Kinnarps skapar vi inte bara stolar och bord. Vi utvecklar lärmiljöer som främjar trygghet, studiero och elevers möjligheter att nå sin fulla potential.

Våra erfarna lärmiljöstrateger arbetar med hela processen - från behovsanalys och arealplanering till designkoncept och färdig inredningslösning. Med över 200 kunniga rådgivare runt om i landet får ni dessutom lokal, personlig service och stöd i varje projekt.

Läs mer på kinnarps.se/next-education

Du vet väl att du kan använda statsbidraget när du beställer NE Komplet, en heltäckande kombination av tryckta och digitala läromedel.

En kalkyl som håller.

Egentligen är det ju inte så konstigt att elever tar till sig kunskap på olika sätt. En del föredrar digitala läromedel. Andra att läsa i en bok. Några elever vill ha digitala läromedel i vissa ämnen men inte i andra. Och det är precis så det ska vara tycker vi!

Våra tryckta läromedel speglar de digitala versionerna. Det vinner alla på. Eleverna kan arbeta med båda formaten parallellt. Pedagogerna får stöd och innehåll för en flexibel och elevanpassad undervisning. Och du som skolläda-re kan använda statsbidraget – och få en kalkyl som håller över tid!

Upptäck prisvärda paket på NE.se

NE

”Politikerna förstår ändå problematiken.”

Foto: Ola Westerberg

Nr 05 / 2026	Ann-Charlotte Gavelin Rydman	Ledare.
	Förbundsordförande Sveriges Skolläda-re	

Våra viktigaste framtidsfrågor

Sommar och semester är härligt men det är ändå alltid skönt när terminsstarten närmar sig och man får komma i gång med yrkesarbetet igen. Vi som har förmånen att arbeta i skolan känner ju rytmen så tydligt. Augusti betyder nya elever med nya förutsättningar och nya drömmar och oftast en eller annan ny reform att implementera. Innan sommarledigheten genomförde jag och andre vice ordförande Henrik Carnhede en intensiv vecka i Almedalen i Visby. Sveriges Skolläda-res fokus var att uppmärksamma våra politiker på att ge landets skolläda-re rimliga förutsättningar att hantera den stora reformagenda som ligger framför oss. Jag tror fortfarande inte att alla riktigt har förstått hur mycket arbete det kommer att innebära. Jag återkommer också till att reformerna kommer i fel ordning. Det hade

varit mycket bättre om vi fått ordning på förutsättningar för rektorer att vara pedagogiska ledare först. Då hade det funnits infrastruktur på plats för att hantera alla de arbetsuppgifter som ligger utanför kärnuppdraget och som nog ändå kommer att behöva lyftas från rektors axlar under den mest intensiva reformperioden. I mina kontakter med politiker uppfattar jag det ändå som att de förstår problematiken, och vi har bra samtal kring hur vi ska kunna säkra upp att implementeringsarbetet inte riskerar att gå ut över kvaliteten på undervisningen för eleverna. Att följa utvecklingen ser jag som en av mina, och förbundets, viktigaste uppgifter framöver.

SOM ALLA VET är det valår i år. Byte av majoriteter i riksdag och i kommunfullmäktige kan påverka förutsättningar för förskola och skola både på kort och på längre sikt. De olika partiernas utbildningspolitiska program är därför viktiga för oss skolläda-re på flera plan. Förbundsstyrelsen har också formulerat en egen valplattform som i koncentrerad form lyfter fram de frågor som styrelsen anser har störst betydelse för skolans kvalitet och skolläda-rnas förutsättningar att göra ett bra jobb. Den bifogas med denna tidning. Om du, som medlem eller förtroendevald, vill arrangera en lokal aktivitet i samband med valet är plattformen ett mycket användbart verktyg. Så passa på att rikta fokus mot skolläda-rnas viktigaste framtidsfrågor.

Ett demokratiskt styrelseskick är ingen självklar slutpunkt för ett samhälles utveckling utan en balanspunkt som vi behöver arbeta aktivt för att hålla oss kvar på. Skolverkets studier visar att våra ungdomar har goda kunskaper inom demokratiområdet men att det även här finns växande skillnader mellan elevgrupper som vi behöver vara uppmärksamma på och motarbeta. Det är bland annat därför jag tycker det är så viktigt att alla ungdomar ges möjligheter att träna på demokratiska arbetsformer och förhållningssätt inom ramen för utbildningen. Arbete inom elevråd och elevkårer ger goda möjligheter att öva på samarbete och konsten att våga olika perspektiv. Enligt Skolverket finns det en växande grupp unga som uppfattar att beslutsfattare inte lyssnar på dem och att de själva inte vet hur de ska göra för att göra sin röst hörd. Här spelar skolan, genom ett utvecklat samarbete med elevråd och elevkårer, en otroligt viktig roll. För vad kan vara viktigare än att stimulera barn och unga att bli aktiva medskapare för sin egen framtid? ■

Välj och vraka

Om bara några veckor stundar riksdagsvalet. Skolan är en av de hetaste frågorna i debatten – men hur skiljer sig egentligen de politiska partierna åt?

Vilken skola ska vi få?

Den 13 september 2026 är det val i Sverige. De närmaste åren väntar en reformstorm som kommer att förändra skolan och i valrörelsen duggar förslagen tätt från alla politiska partier om stort och smått i skolans värld. Men hur mycket skiljer sig de olika blockens skolpolitik – och vilken slags skola vill politikerna se?

Text: Håkan Söderberg

Nytt betygssystem, tioårig grundskola, nya läroplaner och mobilförbud är delar av allt det som har genomförts eller är på väg att genomföras. Ägandeformen, lärarutbildningen, betygen, trygghet och studiero är ständiga ämnen i skoldebatten. Maria Solevid är docent i statsvetenskap och arbetar som universitetslektor på Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Hennes huvudsakliga forskning är inom Valforskningsprogrammet och hon är ansvarig för Valundersökningen 2026.

Hon konstaterar att skolan ligger mycket högt när väljarna listar valets viktigaste frågor.

– Alla har en relation till skolan. Men vad man anser är viktigt inom skolan skiljer sig mycket. Det vi vet är att skolnedläggningar ofta orsakar protester, både i små och stora kommuner. Andra saker vi vet skiljer sig åt är inställningen till friskolor, förstärkning av skolan och valfrihet i skolan. Exempelvis är det en majoritet som är emot vinstutdelning men samtidigt vill en majoritet ha valfrihet.

MEN VAD ÄR det då väljarna vill ha för politik?

Liberalerna är det parti som historiskt lanserat sig som skolparti, som har skolfrå-

”Skolan får inte bli ett slagträ i debatten.”

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

Foto: Ola Westerberg

gorna högst upp på agendan. Liberalerna har också haft störst förtroende i skolfrågorna när väljarna rankar vilka partier som ”äger” olika frågor. Men i de senaste undersökningarna har Socialdemokraterna övertagit den platsen hos väljarna.

– Det återstår att se vad som händer. De små partierna får ofta mer utrymme än vanligt i valrörelser. Det finns ju många förslag i luften som bland annat begränsningar av vinstuttagen, och nytt betygssystem som man inte var det landar. Men i år har ju också Liberalerna frågan om att över huvud taget klara sig kvar i riksdagen att hantera, säger Maria Solevid.

VAD DE UTBILDNINGSPOLITISKA talespersonerna för respektive parti tänker om skolan och inte minst skolledarnas roll kan du läsa på sidorna 12–19.

Speciellt för skolledarna är att i potten för årets valrörelse finns Marie-Hélène Ahnborgs utredning ”Rektor i fokus –förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap” som presenterades i januari i år. I den ställs en rad förslag som samtliga riksdagspartiers utbildningspolitiska talespersoner sa sig stödja när de möttes i debatt på Sveriges Skolledares förbundsråd i maj.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman, förbundsordförande för Sveriges Skolledare, pekar på att förbundet inte tar ställning till vilka partier man föredrar eller inte.

– Vi har en god relation med alla partier. Sedan kan jag tycka att Liberalerna har lite mycket popcorn-idéer just nu, som inte är så genomtänkta kanske.

SVERIGES SKOLLEDARE SATSAR i år på en egen valplattform (som i sin helhet finns med som bilaga i detta nummer). I den tar man upp fem tydliga krav på den politik man vill se:

1. Låt staten ta över ansvaret för finansiering, resursfördelning och likvärdighet i hela skolväsendet. Alla utförare inom skolväsendet ska ha

Foto: Carl-Henrik Trapp

Maria Solevid är docent i statsvetenskap och arbetar som universitetslektor på Statsvetenskapliga institutionen på Göteborgs universitet.

som främsta motiv att bedriva en högkvalitativ verksamhet. Därför ska pengar som avsatts till utbildning inte läggas på annat, och eventuella överskott ska återinvesteras i verksamheten.

2. Inför ett sektorsbidrag till skolväsendet kombinerat med värdeöverföringsförbud och särredovisning för skolenheter.

3. Skriv in rektors pedagogiska ledarskap i skollagen. Förtydliga huvudmannens ansvar för att skapa förutsättningar för att rektor kan utöva sitt ledarskap i nära och direkt relation till undervisningen.

4. Meddelarfrihet och offentlighetsprincipen ska gälla alla offentligt finansierade välfärdstjänster.

”Alla har en relation till skolan. Men vad man anser viktigt inom skolan skiljer sig.”

Maria Solevid

5. Överväg reformer med syfte att skapa en bra blandning mellan kommunala och fristående skolor i olika typer av bostadsområden samt för att undvika överetableringar.

– Vår valplattform är något som jag hoppas alla lokalföreningar kan ta i handen och ta upp vid lokala debatter och diskussioner. Förut-sättningarna ser väldigt olika ut och det ska hanteras, säger hon.

I SKOLDEBATTEN HÖJS många röster kring ordning och reda och tuff disciplin. Att skolan är i kris, att eleverna inte kan läsa eller skriva.

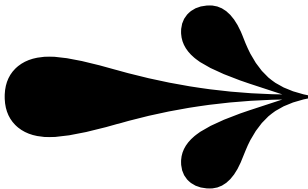
– Skolan får inte bli ett slagträ i debatten. Det är viktigt att vi inte smutskastar dagens skola även om man strävar efter förbättringar och menar väl. Det vi som skolledare vill är att barnen och eleverna alltid sätts i främsta rummet. Skolan ska vara en skola för alla, det är vad det i grunden handlar om, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

För att komma dit pekar hon på att man också måste lyfta ämnen som man inte alltid vill tala om, heliga kor.

– En sådan kan vara att se över tväters-minssystemet som funnits sedan det gamla bondesamhället. Ska det långa sommarlovet vara kvar. Gynnar det lärandet? Gynnar det personalen? Att satsa på sektorsbidrag är en annan sådan fråga, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Om en knapp månad får vi svaret på vilken regering och riksdagssammansättning som kommer att bära ansvaret för skolans framtid. ■

Vem vill du se som nästa utbildningsminister?

”I ett första steg vill vi stoppa överkompensationen till friskolorna.”

Anders Ygeman (S)

Utbildningspolitisk talesperson, vice ordförande i utbildningsutskottet och riksdagsledamot Stockholms kommuns valkrets.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Skolan ska ge varje barn och elev en rättvis chans att lyckas, oavsett bakgrund. Därför vill vi att mer resurser ska gå till fler lärare, bättre undervisning och ökad studiero för eleverna, det är viktigare än stora vinster till ägarna. Därför vill vi stoppa vinstjakten i skolan och skärpa kraven på friskolor så att pengarna kan gå till elevernas utbildning.

– I vårt budgetförslag för 2026 föreslog vi också en satsning på 3,7 miljarder kronor till fler lärare och bättre skolresultat. Dessutom vill vi indexera de generella statsbidragen till kommuner så att de får stärkt ekonomi och bättre planeringsförutsättningar.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Vinstjakten i skolan som gör att pengar som skulle gått till elevernas utbildning och skolpersonalens löner i stället hamnar i ägarnas fickor. I ett första steg vill vi stoppa överkompensation via skolpengen och motverka att skolkoncerner skär ner på lärare och personal med bindande regler.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– En röst på Socialdemokraterna är en röst för fler lärare och mindre klasser, för eleverna och de som arbetar i svensk skola. Vi vill satsa mer för en bättre skola för alla, i stället för att låta vinstintresset styra verksamheten.

Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Vi är generellt positiva till att tydliggöra rektors roll och ansvar. Utredningen innehåller många viktiga delar och remissinstansernas tid att lämna sina synpunkter har nyligen löpt ut. Vi behöver ytterligare ta del av de synpunkterna för att bilda oss en bättre uppfattning. ■

Socialdemokraterna vill bland annat:

- Se minskade klasser: Ett konkret vallöfte är en reform med max tolv elever per lärare i lågstadiet.
- Att samhället ska ta över kontrollen av skolan. Därför vill man stoppa marknads-skolan genom att förbjuda vinstuttag

- och avskaffa det nuvarande skolpengs-systemet.
- Att staten ska ta över ansvaret för finansieringen och fördela resurser mer rättvist.
- Förbud mot religiösa friskolor.
- Partiet är också positivt till huvuddelen av förslagen i utredningen "Rektor i fokus".

Foto: Pressbild

”Skolverket fungerar inte tillfredsställande och måste avvecklas.”

Patrick Reslow (SD)

Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Malmö kommun.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Det första beslutet skulle vara att koncentrera lärarutbildningen till de allra bästa universiteten, detta för att strama upp utbildningen och höja statusen att läsa till lärare. Reformen kan finansiera sig själv genom omprioritering av de statliga anslagen.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Statens Skolverk fungerar inte tillfredsställande och måste avvecklas för att ge plats åt en ny myndighet som kan fungera så som det är tänkt och som klarar av att verka i en politisk kontext.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– Sverigedemokraterna vill se rektorer med ett tydligt pedagogiskt ledarskap som kan skapa de bästa förutsättningarna för skolans kunskapsuppdrag.

4. Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Det finns många bra förslag i rektorsutredningen som ligger i linje med vår politik, inte minst vad gäller det pedagogiska ledarskapet. Exakt vilka förslag som ska genomföras eller hur de kommer att utformas är för tidigt att säga. ■

Sverigedemokraterna vill bland annat:

- Återföra lärarnas auktoritet i klassrummen.
- Införa journalskolor för stökiga elever som förstör för andra.
- Återföra huvudmannaskapet över skolan till staten.

- Införa ett system med nationellt formulerade uppförandekoder, normer och ordningsregler, samt kompromisslös konsekvenstrappa vid överträdelser.
- Att svenska normer och värderingar ska vara styrande för skolan.
- Sverigedemokraterna är positiva till mycket i rektorsutredningen.

Foto: Pressbild

”Jag skulle fokusera på att ta bort så mycket onödig administration som det går.”

Josefin Malmqvist (M)
Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Stockholms län.

1. Om du skulle bli utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Vi befinner oss mitt i den största reformeringen av svensk skola på 30 år. Mitt fokus skulle vara att säkerställa att dessa reformer faktiskt når varje barn i varje klassrum och att ge skolan arbetsro. Det kräver ett starkt ledarskap på varje skola. Det finansieras genom de rekordstora satsningar vi gjort på skola och utbildning.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Jag skulle fokusera på att ta bort så mycket onödig administration som det går. Den onödiga dokumentationsbördan tar tid från det som faktiskt spelar roll: undervisningen. Lärare och rektorer ska kunna fokusera på verksamheten, inte på papper. Dessutom vill vi kraftigt minska Skolverkets storlek och renodla myndighetens uppdrag. Skolverket ska vara det självklara stöd som Sveriges skola behöver.

3. Varför ska en skolledare rösta på ditt parti?

– Vi vet att rektorns pedagogiska ledarskap är avgörande för kunskapsresultaten, därför har Moderaterna som enda parti återkommande motionerat för att stärka rektorsrollen. Vi vill stärka rektors mandat, så att ansvar och mandat hänger ihop. Vi vill fortsätta arbetet med att se över den höga rektorsomsättningen, bredda rekryteringen av rektorer och fortsätta arbeta för att stärka rektorsrollen. Vi vill därför genomföra ett rektorslyft med fokus på ansvar, mandat och professionell utveckling.

4. Kommer ditt parti att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Ja, vi ser positivt på en stor andel av rektorsutredningens förslag. Flera av dem berör frågor vi länge lyft, att rektorer bär ett ansvar som inte alltid följs av tillräckligt mandat och att styrkedjan i skolan behöver stärkas. Sen ser vi att det finns fördelar med en fortsatt möjlighet för skickliga ledare, som inte nödvändigtvis är lärare, att bli rektor. ■

Moderaterna vill bland annat:

- Behålla aktiebolag som driftsform för skolor, men skolor som inte uppfyller kvalitetsreglerna ska kunna förlora tillstånd och möjlighet att ta ut vinst.
- Behålla den fria etableringsrätten för friskolor.
- Att fristående skolor ska ha en skyldighet att

- redovisa sina resultat och andra uppgifter.
- Att Skolinspektionen ska ta över tillsynen av fristående förskolor.
- Att Sverige ska inspireras av "No Excuses"-skolor.
- Reformera modersmålsundervisningen.
- Införa karriärtjänster för förskollärare.
- Stärka rektorns befogenheter att besluta om särskilda insatser för elever.

Foto: Pressbild

”Det finns evidens för att elevinflytande ger en bättre fungerande skola.”

Isabell Mixter (V), 36 år
Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Västernorrlands län.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Det viktigaste vi behöver göra är att skrota marknadsskolan. Pengar avsedda för skolan ska stanna i skolan, inte gå ut i vinst till aktieägare. Därför kan vi inte ha ett system där aktiebolag driver skolor. De vinster som i dag går ut i vinster behöver gå till ökad kvalitet. I dag är skolan allt för ojämlig, därför måste systemet med samma ersättning till friskolor som kommunala skolor förändras.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Nedtoningen av elevinflytandet i skolan som regeringen driver igenom på flera områden. Det finns ingen evidens för att ett borttagande av elevinflytande skulle förbättra skolresultaten, tvärtom finns det evidens för att elevinflytande ger en bättre fungerande skola.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– För att en skolledares uppdrag i dag inte lirar med de resurser som kommer från staten. En regering där Vänsterpartiet ingår kommer att se till så att resurserna överensstämmer med det uppdrag som ges. En skolledare som vill att Sverige återgår till en kompensatorisk och jämlik skola gör klokt i att lägga sin röst på Vänsterpartiet.

4. Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Vi ser positivt på förslagen i rektorsutredningen och ser att de skulle förbättra rektorernas möjligheter till att lyckas i sitt uppdrag och stanna kvar längre på sin arbetsplats. Det vore viktigt och bra om vi fick de förändringarna på plats. ■

Vänsterpartiet vill bland annat:

- Förstatliga utbildningsväsendet och att det ska vara fritt från vinstintressen och religiösa och ideologiska inslag.
- Avskaffa skolpeng och det fria skolvalet och i stället skolplacera elever nära hemmet men ta hänsyn till boendesegregation.

- Införa minst 30 timmars förskola per vecka och reglera gruppstorlekarna.
- Att fler speciallärare och specialpedagoger utbildas. Sjukvårdens uppgifter ska inte läggas på elevhälsan.
- Se nyckeltal för hur många elever en heltidsanställd kan ha.
- Att elever ska ha rätt till inflytande.

Foto: Pressbild

”Jag skulle pausa genomförandet av reformen om reglerad undervisningstid.”

Niels Paarup-Petersen (C), 48 år
Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Skåne läns västra valkrets.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera detta?

– Jag skulle ge de elever som fått F i ett kärnämne möjlighet att söka vidare till ett yrkesprogram genom yrkesprov eller genom sina övriga betyg som grund. Det skulle ge dessa elever en väg fram efter grundskolan, leda till att färre blir arbetslösa och att färre fastnar i kriminalitet och utanförskap. Vi har under mandatperioden avsatt pengar för detta i alla våra budgetar, motsvarande cirka två miljarder per år. Kommunerna skulle dessutom kunna flytta vissa resurser från introduktionsprogrammen till yrkesprogrammen om detta blir verklighet.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Jag skulle pausa genomförandet av reformen om reglerad undervisningstid och ge parterna ett halvår på sig att hitta en praktisk och långsiktig lösning. Jag anser också att staten behöver ta ett större finansiellt ansvar än vad regeringen har aviserat i budgeten, och kommer därför öka statens satsning om vi hamnar i regering.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– För att de får en seriös, finansierad och långsiktig skolpolitik som ger mer makt till profession i stället för att bygga på dagliga utspel enbart för att synas. Vi kommer inte lova allt, men vi kommer se till att förslagen har en bred riksdagsmajoritet, är långsiktigt finansierade och är berett ordentligt.

4. Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Ja, med undantag av kravet på att man måste ha varit lärare för att bli rektor. ■

Centerpartiet vill bland annat:

- Att friskolesystemet ska reformeras men valfriheten värnas. Skolpengen ska differentieras för att stoppa friskolornas överkompensation.
- Att skolköer slopas och ett gemensamt skolval införs.
- Införa avgiftsfri förskola från två års ålder med 15 timmar i veckan.

- Införa ett riktmärke med antal barn per anställd i förskolan. Språkrav ska ställas på anställda.
- Satsa på tidigt stöd och mindre klasser. Alla lärare ska vara behöriga om tio år.
- Att skolorna ska få ett tydligt uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens och förmåga att använda AI.
- Införa ett nationellt riktmärke med ett tak för antal medarbetare per rektor.

Foto: Pressbild

”Det behövs en fortsatt rensning av statliga krav.”

Mathias Bengtsson (KD), 28 år
Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Dalarnas län.

1. Om du skulle bli utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Som utbildningsminister skulle jag arbeta för en elevhålsogaranti vilket skulle finansieras med fortsatt utbyggnad av statsbidrag till kommunerna.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Jag skulle fortsätta leta efter administrativa uppgifter för lärare och skolledare som kan tas bort. Det behövs en fortsatt rensning av statliga krav, för att kompensera för den ökade statliga styrningen regeringens reformer innebär.

3. Varför ska en skolledare rösta på ditt parti?

– För att vi ser hela elevens situation – inte bara resultaten i klassrummet. En elev som mår bra har också bättre förutsättningar att lära sig och lyckas i skolan. Därför vill vi stärka arbetet med psykisk hälsa, korta köerna till BUP och se till att barn och unga får stöd i tid.

– Vi vet också att trygga familjer och stabila hemförhållanden spelar stor roll för skolgången. När elever känner trygghet både hemma och i skolan skapas bättre studiero.

4. Kommer ditt parti att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Ja det skulle vi. ■

Kristdemokraterna vill bland annat:

- Införa ett obligatoriskt skolval som öppnar vid en senare tidpunkt än i dag. Vill se en kommunalt samordnad antagning.
- Värna valfriheten och friskolornas existens, men vill se tydliga regleringar i friskolesystemet för att oseriösa aktörer inte ska kunna skära ner på kvaliteten.

- Införa en elevhålsogaranti.
- Utöka den garanterade undervisningstiden i svensk skola.
- Införa tidiga och återkommande kunskapskontroller och stödsatser.
- Se fler speciallärare och specialpedagoger och mindre undervisningsgrupper.
- Införa ett ansvarskontrakt mellan skola, föräldrar och elev.

Foto: Pressbild

"Kommuner ska ersättas för sitt lagstadgade ansvar att alltid ta emot elever."

Camilla Hansén (MP), 50 år
Utbildningspolitisk talesperson, riksdagsledamot Örebro län.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Miljöpartiet vill införa ett sektorsbidrag där staten tar ökat ansvar för skolans finansiering. Alla elever har rätt till en bra skola, oavsett kommun eller bostadsområde. Pengarna ska fördelas efter behov och gå till fler lärare, starkare elevhälsa och tidigt stöd. Det finansieras genom att staten prioriterar skolan högre i budgeten, något MP gjort hela mandatperioden.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Vi kommer att avskaffa marknadsskolan, stoppa vinsterna och öka jämlikheten i skolan. Den har skapat orimliga effekter där kommunala skolor får bära ett större ansvar, men inte kompenseras rättvist för det. Kommunerna måste ersättas för sitt lagstadgade ansvar att alltid kunna ta emot elever.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– Sverige vinner på grön politik. Det gäller även för skolan. Med Miljöpartiet i regeringen kommer man att få en regering som lägger pengar på att skolledare ska kunna utföra sitt uppdrag. Inte några som petar i vad man ska göra. Lärare är varje lands viktigaste yrke, rektorer är varje lands viktigaste chefer. Man kommer också få en regering som arbetar brett med skolreformer över alla partigränser.

4. Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Ja, vi är positiva till förslagen, men kommer också att lyssna in remissvaren. ■

Miljöpartiet vill bland annat:

- Förbjuda vinstutdelande aktiebolag att driva skolor och utreda om konfessionella skolor kan förbjudas. Fristående förskolor och skolor som missköter sitt uppdrag ska betala tillbaka skolpeng till kommuner. Skolinspektionen ska kunna neka friskolor att starta om de hotar driften av befintliga

välfungerande skolor.

- Att staten ska ta större ansvar för skolans finansiering.
- Förstärka elevhälsan med mer personal.
- Öka stödet till folkhögskolor och studieförbund.
- Att barn och elever ska ha inflytande över sin utbildning.
- Se en nationell digitaliseringsstrategi.

Foto: Pressbild

"Rektorer ska vara pedagogiska ledare, inte administratörer."

Joar Forssell (L), 33 år
Utbildningspolitisk talesperson, ordförande i utbildningsutskottet och riksdagsledamot för Stockholms kommun.

1. Om du blir utbildningsminister, vad är det första du skulle genomföra? Hur ska du finansiera det?

– Jag skulle ta nästa steg mot en mer statligt styrd skola. Svensk skola behöver tydligare nationella ramar för finansiering, klasstorlekar och undervisningstid. Vi kan inte ha ett system där elevers möjligheter avgörs av vilken kommun de råkar växa upp i. Om staten ställer högre krav måste staten också ta ett större ansvar för skolans finansiering.

2. Vad är det första du skulle skrota?

– Jag skulle fortsätta avveckla den administrativa börda som vuxit fram i svensk skola. Lärare ska vara lärare och rektorer pedagogiska ledare. För mycket tid går åt till dokumentation och rapportering som inte hjälper elever att lära sig mer. Varje timme som kan flyttas från administration till undervisning är en vinst för eleverna.

3. Varför ska en skolledare rösta på dig?

– Därför att jag litat på professionen. Jag vill ge skolledare större mandat, bättre stöd och mer tid att fokusera på undervisningens kvalitet. Svensk skola behöver mer kunskap, studiero och tydligare ansvarstagande. Där tror jag att Liberalerna har den tydligaste politiken.

4. Kommer du att genomföra rektorsutredningens förslag?

– Ja, många av förslagen ligger väl i linje med min syn på skolan. Rektorer ska vara pedagogiska ledare, inte administratörer. Jag vill stärka rektoreernas mandat, begränsa orimligt stora ansvarsområden och säkerställa att huvudmännen ger rätt stöd. Riktningen är tydlig: Rektorer ska få bättre förutsättningar att leda skolan. ■

Liberalerna vill bland annat:

- Skapa en skola präglad av disciplin och kunskap.
- Förstatliga de kommunala skolorna så att alla elever får en bra utbildning, oavsett var i landet de bor.
- Se mindre klasser för att öka kvaliteten i undervisningen.

- Reglera vinster i friskolor så att mer pengar går till skolorna i stället för att tas ut i vinst.
- Minska digitaliseringen och anser att den har gått för långt, vill att alla ska ha rätt till riktiga läroböcker. I förskolan och lågstadiet ska läsplattor och elevdatorer tas bort och datorer ska alltid blockera sociala medier och datorspel.

Foto: Pressbild

”Som skolledare är det bra att ha is i magen”

Det bara några veckor kvar till valet den 13 september.

– För skolledare är det nog ett bra råd att ha lite is i magen, säger Maria Jarl, docent i statsvetenskap vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik på Göteborgs universitet.

Text: Håkan Söderberg

Maria Jarl

”Det är slående hur många förslag som är på gång.”

En utmanande tid väntar för skolledare som står i första linjen när politiska förslag ska genomföras.

– Det är slående hur många förslag som är på gång eller som redan är beslutade och ska implementeras. Jag är inte helt insatt i de skolpolitiska detaljfrågorna i den här valrörelsen, men det är naturligtvis utmanande för rektorer.

Maria Jarl pekar på hur viktigt det är att sätta sig in i det ansvar man har som skolledare.

– På rektorsutbildningen i Göteborg tittar vi på hur man ska tänka. Att förstå den lagstiftning som gäller, att kunna skilja på vad som är förslag från en utredning eller en proposition och så vidare. I grunden handlar det om att ha lite is i magen, inte springa på alla bollar samtidigt. Invänta beslut och sätta sig in i vad det innebär för den egna verksamheten. Har man inte kunskap själv så får man omge sig med personer som har det. Samarbete med andra i skolan är en nyckel, säger hon.

ORDNING OCH REDA, vinster eller inte i skolan, mobiltelefoner, skärmtid och lovskolor är frågor som cirkulerar i debatten i politisk enighet eller oenighet. En del av dem har redan resulterat i olika förslag eller konkreta åtgärder. Liberalerna har historiskt varit det parti som haft skolan som huvudfråga och det parti som också haft det största förtroendet för

sin skolpolitik hos de svenska väljarna, men i våras visade en undersökning från DN/Ipsos att Socialdemokraterna åtnjuter det största förtroendet i skolfrågor. I sommar har Liberalernas partiledare Simona Mohamsson jobbat hårt för att åter sätta fokus på skolan. I juli presenterades åtta nya vallöften för att minska stöket och öka studieron i svensk skola. Bland annat ett stopp för föräldrars veto mot elevstöd, återinförande av läxhjälp i RUT-avdraget samt ett helt skärmfritt låg- och mellanstadium.

– Jag lyssnade på Ekots partiledarutfrågning där hon försökte lyfta skolfrågorna men hon fick flest frågor om andra saker. De kämpar för att hålla sig kvar i riksdagen över huvud taget. Så det är nog inte lätt, säger Maria Jarl.

DET ÄR BARA några få veckor innan valet ska avgöras. Och faktum är att skola/utbildning ligger högt på väljarnas dagordning. På andra plats efter sjukvården enligt en Novus-undersökning i juni. Men det är ändå oklart om skolan i någon högre utsträckning kommer att lyftas i den politiska debatten i valrörelsen.

Skolledares situation fortsätter att fylla Maria Jarls vardag. För närvarande forskar hon om skolledares autonomi i forskningsprojektet ”Ledarskapets autonomi i svenska, finska och isländska kommuner och skolor”, ett projekt som är finansierat av Vetenskapsrådet. Det bygger på en enkät man genomfört tillsammans med Sveriges Skolledare om rektorers och biträdande rektors autonomi.

– Att vara rektor är ett komplext yrke. Vi har också sett att det finns ganska lite tidigare forskning kring svenska rektorers autonomi och vad den betyder. Nu tittar vi djupare på resultaten under hösten, säger Maria Jarl.

Hur regeringen ska utformas och exakt vilka reformer och förslag som faktiskt kommer att införas vet vi efter den 13 september.

Kanske. ■

Få koll på pensionen från soffan, köket eller fikarummet

Lär dig mer om din pension under Lärarförsäkringars digitala pensionsföreläsningar. 20 000 medlemmar har redan deltagit – anmäl dig du också!

Läs mer på lararforsakringar.se

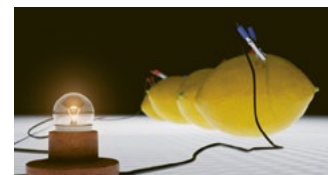
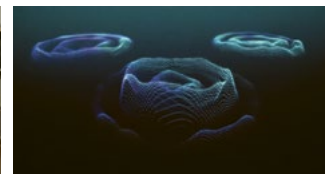
♥ **lärarförsäkringar**

VÄLKOMMEN TILL FILM OCH SKOLA

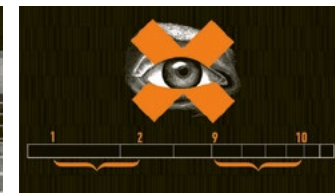
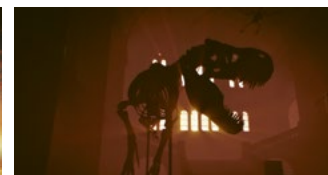
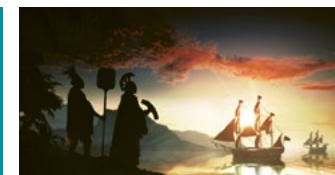
En komplett tjänst med strömmande utbildningsfilmer, spelfilmer och dokumentärer. Utbildningsfilm för skolans alla ämnen och åldrar, med stor bredd och hög kvalitet.

Grüsse vom Mars © 2024 OneGate Media

**HELHETSLÖSNINGEN
FÖR STRÖMMANDE
FILM I SKOLAN**

Läs mer och prova:

Kvalitativa lärarhandledningar kopplade till läroplanen. Även utvalda spelfilmer har handledningar som underlättar arbetet med film i klassrummet. Utbud som ständigt uppdateras. Enkel att använda dessutom inkluderar tjänsten kostnadsfria introduktioner och statistik samt har kostnadsfri teknisk support 8-17 vardagar.

Kontakta oss: info@filmochskola.se, www.filmochskola.se

FILM OCH SKOLA
en del av Swedish Film

Bodil Jönsson

Ålder: 84 år.

Profession: Författare och fysiker. Hon beskriver sin egen professionella profil ur sju olika perspektiv: fysiken, pedagogiken, teknologin, Certec (forskargrupp Lunds universitet), miljö/klimatet, populärvetenskapen/folkbildningen och tiden/åldrandet.

Böcker: "Tio tankar om tid" (1999), "Fact up! Ta tillbaka sanningen" (2024).

Utmärkelser och priser: Bland andra Årets ekonomikvinna, Årets folkbildare, Årets yrkeskvinna och Årets senior. Själv är hon mest stolt över "Tage Danielssons minne".

Mötet
Bodil Jönsson

Ledarskap.

Mötet

Kända folkbildaren: Därför är rektorer "Mästarnas mästare"

"Mästarnas mästare". Så kallar den kände folkbildaren och författaren Bodil Jönsson skollidarna i Ystads kommun.

– Jag är en kunskapsaktivist och i ett kunskapssamhälle har skollidare en mycket viktig roll, säger Bodil Jönsson.

Text: Håkan Söderberg

Hon var inbjuden av utbildningsförvaltningen i Ystad för att ge en föreläsning för skollidare i grundskola och förskola i kommunen. Föreläsningen skulle handla om hur man bäst använder sin tid med utgångspunkt i hennes bok "Tankar om tid". Hon ville också inviga deltagarna i organisationen "Fact up!" och "Kom igen Sverige" som är hennes senaste projekt med utgångspunkt i kunskap. Men mötet kom att få en annorlunda inriktning.

– När jag stod där slog det mig plötsligt att det var "Mästarnas mästare" jag stod inför och jag blev glad och överraskad av den tanken, säger Bodil Jönsson.

Hur hänger det ihop?

– Jag brukar säga att om man ska vara en bra lärare så måste man åtminstone på vissa områden vara mycket bra på att själv lära sig. Då vet man hur det känns att lära sig, vet vad kunskap kan göra med en och vad man själv kan göra med den. Då kan en lärare bli en "lärmästare". Och då måste

ju deras ledare vara ännu mer mästerlig, tänkte jag.

Men det är ingen lätt väg för "Mästarnas mästare" menar Bodil Jönsson. Vilka möjligheter har de för att utveckla sin förmåga i vardagen? Går tiden åt till brandkårsutryckningar, dokumentation, elevärenden, krav från vårdnadshavare och så vidare? Det är uppenbart att även en Mästares mästare behöver uppbackning, menar hon. Men hon blev upplyft när hon samtalade med rektorerna i Ystad.

– Det kändes som att vi fick en fin kontakt och jag var imponerad av hur de pratade om det uppdrag man har som skollidare. Jag fick en känsla av att skollidare faktiskt också kan ha en bra uppbackning. Det önskar jag att varenda rektor kan få för det har så positiva effekter på barn och tonåringar, säger hon.

EN AV DE cirka 30 skollidarna som fanns på plats under föreläsningen var Maida Michelletti, rektor på Backa förskola i Ystad.

Foto: Bokförlaget Langenskiöld

Foto: Privat

"Jag var imponerad av hur de pratade om det uppdrag man har som skolledare", säger folkbildaren Bodil Jönsson om mötet med Ystads rektorer. Till vänster: Ystadsrektorn Maida Micheletti.

"Jag tycker att många dumheter trots allt får svar nu."

FACT UP!
Ta tillbaka sanningen
Bodil Jönsson
(Bokförlaget
Langenskiöld)

Hon bekräftar Bodil Jönssons tankar kring att det fungerar bra för skolledare i kommunen.
– Vi samarbetar bra med varandra här i Ystad. Många har jobbat länge och omsättningen är låg och vi har en bra relation med huvudmannen. Vi jobbar hårt för att ha ett undervisningsnära ledarskap. Vi ger återkoppling och feedback så att det blir bättre för våra barn och elevers kunskapsresa. Vi är också med i ett projekt med forskningsinstitutet Ifous, där vi tillsammans med forskare ska utveckla det undervisningsnära arbetet, säger Maida Micheletti.

HON SÄGER ATT hon uppskattade mötet med Bodil Jönsson.
– Bodil Jönsson har så mycket att säga så det var verkligen intressant. Om hur viktig kunskap är för demokratin exempelvis, säger Maida Micheletti.
En annan sak som Maida Micheletti lyfter är att Bodil Jönsson talar om "naturlig intelligens", NI, i relation till artificiell intelligens, AI.
– Det var spännande. Människor är kreativa, uppfinningsrika, lyhörda och flexibla. AI kan ha bättre minne och är välorgani-

serad. AI kan bli en utmärkt assistent men kan inte ersätta de mellanmänskliga relationerna. Det var något att ta till sig, säger hon.
BODIL JÖNSSON ÄR trots sina 84 år fortfarande mycket aktiv.
Bland annat är hon engagerad i "Fact up!", en oberoende, ideell förening vars syfte är att främja kunskap, demokrati och ett mer faktabaserat samhälle. Och i "Kom igen, Sverige!", en rörelse för kunskap, gemenskap och demokrat. Hon har också en podd tillsammans med Jonas Fagersson, där ämnet kanske inte så överraskande är kunskap.
– Jag är en kunskapsaktivist, och det är jag stolt över, säger hon.
Hon anser att övergången från kunskapssamhället till informationssamhället har varit förödande på många sätt. Hon nämner de auktoritära stämningar som finns på många håll där kunskap väljs bort och ersätts av kunskapsförakt.
Trots det är hon optimistisk.
– Jag tror det vänder nu. Jag tycker att många dumheter trots allt får svar nu, att vi börjar inse att kunskapssamhället är det rätta, säger Bodil Jönsson. ■

Aktuell utgivning

UFB 6 Rättspraxis i skolan 2025/26
Mikael Hellstadius
Carl-Gustaf Tryblom
Lars Werner

ISBN: 978-913911970-8
Boken hittar du även i JUNO.

Förvaltningsrättens grunder, 7u
Ulrik von Essen

ISBN: 978-913911961-6

KONFERENS ONLINE 17 NOVEMBER

Leda kollegor i skolan

Möt: Linda Kaser, Judy Halbert, Erik Andersson, Ann-Sofie Jägerskog, Jesper Grönlund och Emma Dahl

Utveckla din förmåga att leda kollegialt lärande och driva utvecklingsarbete i skolan.

Lärar fortbildning

Bara forskning kan hjälpa Vanessa.

Typ 1-diabetes är en livshotande och obotlig sjukdom

Ingen vet varför vissa drabbas och ingen botas. Mer forskning behövs – hjälp till att besegra typ 1-diabetes!

Bli månadsgivare:
barndiabetesfonden.se/manadsgivare
eller ge ett bidrag:
➤ Swish: 900 05 97 ➤ Plusgiro: 90 00 59-7

Barndiabetesfonden
För kampen mot typ 1-diabetes

Rektor Åke Svensson på Kriminalvårdens barn- och ungdomsavdelningar har förberett skolverksamheten för barn i flera år. Från den 1 juli i år kan unga från 15 år dömas till fängelse i Sverige.

Text: Lenita Jällhage
Foto: Oskar Omne

”Skolan är så viktig för de här ungdomarna”

Åke Svensson

Gör: Rektor för Kriminalvårdens barn- och ungdomsavdelningar sedan 1 augusti 2025.

Ålder: 63 år.

Bor: Norrköping.

Familj: Tre vuxna barn samt barnbarn.

Bakgrund: Systemvetare i grunden. Blev gymnasielärare 2002 och arbetade som lärare till 2015. Gick rektorsutbildningen 2016–2019. Blev rektor på Vuxenutbildningen i Sunne och därefter för Anpassade grundskolan i Kumla. Rektor i Kriminalvården sedan 2022. Har sedan september 2023 uppdraget att förbereda och bygga upp skola för barn och unga på anstalt.

Därför ville jag bli rektor:

Jag gillar skola och utbildning och att utveckla verksamheter för att göra dem bättre. Det är lättare att påverka som rektor.

D

e fem meter höga stängslen runt Rosersbergsanstalten avslutas högst upp med ett virrvarr av taggtråd. Låsta metallgrindar låses upp efterhand via porttelefoner innan vi slutligen når vaken där vi lämnar id-kort och låser in mobiler. Därefter passeras säkerhetsslussen med röntgenmaskin och metalldetektorbåge. Innan besöket har vi skickat in personuppgifter och listat exakt vilken teknisk utrustning vi behöver ta med in på fängelset för att utföra vårt arbete.

En kriminalvårdare låser upp ytterligare några dörrar innan vi når sammanträdesrummet där Åke Svensson, rektor för skolverksamheten på Kriminalvårdens barn- och ungdomsavdelningar, väntar tillsammans med kriminalvårdsinspektörerna Pia Wihlborg och Igor Miletic. Pia Wihlborg är delpjektledare för barn- och ungdomsavdelningarna på Rosersberg och bygger upp verksamheten, bemanningen och miljön på avdelningarna för att så långt som möjligt följa Barnkonventionen. Igor Miletic arbetar med rättssäkerhet och rättsvårdsfrågor som berör barnen.

– Eftersom det är en ny straffpåföljd med fängelse för barn som begått grova brott, så kommer säkert de första domarna att överklagas. Vi tror därför att de första barnen kommer till oss tidigast i december i år, säger Pia Wihlborg.

De öppnar Rosersbergs-anstalten för Skolledaren. Pia Wihlborg är delprojektledare för barn- och ungdomsavdelningarna. Igor Miletic arbetar med rättsäkerhet och rättsvårdsfrågor som berör barnen.

”Det beräknas kosta 11000 kronor per dygn för ett barn.”

ÅKE SVENSSON BLEV formellt rektor över Kriminalvårdens barn- och ungdoms-avdelningar i augusti 2025. Redan hösten 2023 startade han uppdraget att bygga upp skolverksamheten för barn vid sidan om sin tjänst som rektor på Kriminalvårdens skolverksamhet för vuxna i Region Mitt. De senaste månaderna har fokus varit på att rekrytera lärare till de första anstalterna som tar emot barn. Totalt har 600 lärare sökt de 15 tjänsterna.

På Rosersberg kommer det att arbeta fem ämneslärare, en speciallärare och en pedagogisk handledare (utbildad socialpedagog) som är Kriminalvårdens motsvarighet till elevassistent.

Förutom lärare kommer det finnas en väl utbyggd elevhälsa med skolsköterska, skolpsykolog, läkare, specialpedagog, speciallärare och skolpsykolog. Åke Svensson säger att en speciallärare kommer att ha hand om cirka 20 elever och en skolpsykolog cirka 100 elever så förutsättningar att få stöd är god på barnfängelserna, anser han. Man har också ett nära samarbete med BUP för utredningar av elever.

– Söktrycket till de olika anstalterna har varierat men Rosersberg har varit populärt. De lärare jag har anställt är behöriga och har erfarenhet från resursskolor, SIS skolverksamhet, skolor i utsatta områden eller har arbetat inom Kriminalvårdens skolor för vuxna. Så även om all lagsstiftning kring vår skolverksamhet ännu inte är på plats är vi ganska väl förberedda att bedriva motsvarande grundskola eller gymnasium för barn på anstalt, säger Åke Svensson.

De första tre anstalterna som ska stå redo att ta emot barn och ungdomar i sommar blir de slutna klass två anstalterna Rosersberg i Sigtuna kommun (20 platser) och Sagsjön i Mölndals kommun (för flickor, 10 platser) och den högsäkerhetsklassade anstalten Kumla (32 platser).

– Jag har ett ganska stort geografiskt rektorsområde och större blir det efter nästa sommar då fler anstalter öppnar barn- och ungdomsavdelningar, säger Åke Svensson.

Under sommaren 2027 öppnar anstalterna Högsbo i Göteborg (56 platser), Skenäs utanför Norrköping (40 platser) och Ystad i Skåne (för flickor, 18 platser).

DET ÄR I slutet av maj när tidningen Skolledaren möter rektor Åke Svensson och hans kollegor. Riksdagen har den 6 maj beslutat

att barn och unga mellan 15 och 17 år ska kunna dömas till fängelse som påföljd, vilket ersätter slutna ungdomsvård inom SIS, om de har begått grova brott. Beslutet gäller från den 1 juli 2026. Det handlar om brott som ger minst fyra års fängelse som exempelvis grov våldtäkt, människorov, mord och grovt vapenbrott.

Men Tidöpartierna vill gå längre och har föreslagit att 13–14-åringar ska kunna dömas till fängelse som påföljd. Åke Svensson har därför planerat även för det scenariot.

Den 11 juni, bara några dagar innan omröstningen i riksdagen, drog dock regeringen i handbromsen när det gäller fängelse för 13-åringar. Justitieminister Gunnar Strömmer (M) bedömde att förslaget inte skulle gå igenom i riksdagen. Däremot har Tidöpartierna för avsikt att gå vidare med ett nytt förslag efter sommaren gällande fängelse från 14-åringar.

– Att sätta barn i fängelse tror jag inte att någon tycker är bra egentligen, men om riksdagen beslutar det får vi anpassa oss och se till att bygga upp en bra skolverksamhet. Skolan är en så viktig del för de här ungdomarna och att de får träffa trygga vuxna, säger Åke Svensson.

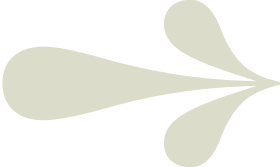
Utredaren Gunnel Lindberg föreslog att 14-åringar skulle kunna dömas till fängelse i den statliga utredningen ”Om skärpta regler för unga lagöverträdare” som presenterades i januari 2025. Även om det finns stark kritik mot en sänkning till 14 år, bland exempelvis remissinstanserna, har även S ställt sig positivt till att sänka åldern. Det innebär att det kan finnas en majoritet för förslaget i riksdagen.

MEN DET ÄR ingen billig lösning att sätta barn i fängelse.

– Det beräknas kosta 11000 kronor per dygn för ett barn, säger Pia Wihlborg.

I den summan ingår kostnaderna för skolverksamheten, säger Åke Svensson.

– Vi har en betydligt högre personalitet på barn- och ungdomsavdelningarna än för vuxna. Det finns alltid närvarande personal på avdelningarna. Vi har anställt tio personal som roterar på schema på varje avdelning

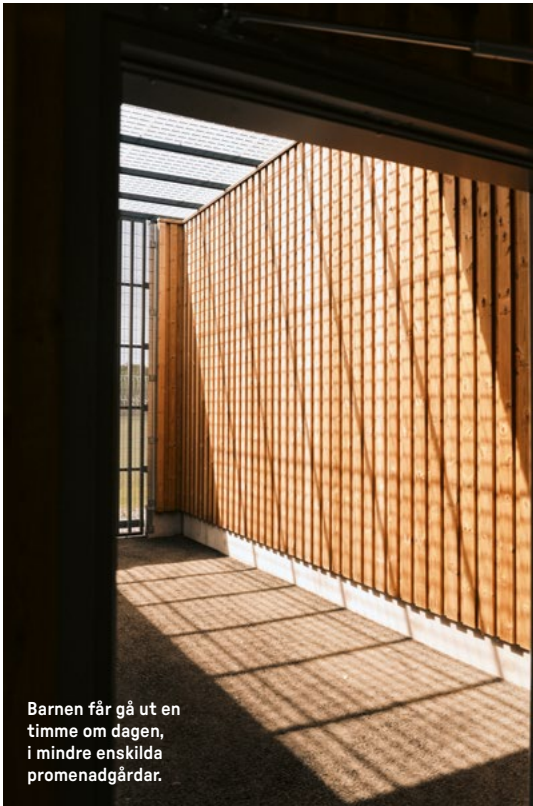
Personalen låser dörren 20.00 och öppnar igen 07.00.

Cellerna för barn är enkelrum med en liten inbyggd tv i ett skåp vid sängen. Toalett och handfat finns i ett avgränsat utrymme utan dörr av säkerhetsskäl.

Om barnen blir en fara för sig själva eller för andra på avdelningarna kan de efter särskilt beslut placeras avskilt i isolering

Barnen får gå ut en timme om dagen, i mindre enskilda promenadgårdar.

Här är alla svenska anstalter för barn

- Rosersberg i Sigtuna kommun (20 platser).
- Sagsjön i Mölndals kommun (för flickor, 10 platser).
- Högsäkerhetsklassade anstalten Kumla (32 platser).
- Under sommaren 2027 öppnar anstalterna: Högsbo i Göteborg (56 platser), Skenäs utanför Norrköping (40 platser) och Ystad i Skåne (för flickor, 18 platser).

med fem barn och ungdomar. Och en kriminalvårdare följer alltid med barnen till skolan och är med dem i klassrummet under hela skoldagen, säger Igor Miletic. Åke Svensson säger att SIS-hem med slutna ungdomsvård kommer att finnas kvar parallellt med barn- och ungdomsanstalterna under minst fyra år framåt eftersom barn döms till den påföljden fram till sista juni i år. Han har, tillsammans med kollegor inom Kriminalvården, gjort flera studiebesök på SIS-hem för att ta till sig de erfarenheter personalen har där. Slutna ungdomsvård på särskilda ungdomshem, SIS-hem, har funnits sedan den 1 januari 1999 för unga mellan 15 och 17 år som begått allvarliga brott som skulle ha lett till fängelse. Påföljden infördes för att uppfylla FN:s barnkonvention, minska skadeverklningarna för barnen och öka förutsättningar för vård och behandling. Men Tidöpartierna har valt en annan väg i hopp om att minska kriminaliteten bland barn.

VI GÅR UT på anstalten. De vuxna "klienterna" på Rosersberg, som Kriminalvården

kallar alla intagna, har flyttats till andra anstalter under ombyggnationen trots att det råder akut platsbrist på alla anstalter. Kvar är bara vuxna från Migrationsverkets förvar som väntar på utvisning. Fönster-rutorna i de vuxnas lokaler är frostade för att de inte ska kunna se in till barnavdelningarna. På de fyra avdelningarna för unga kommer det finnas plats för fem unga på varje avdelning. De övre britsarna i rummen är borttagna. De är nu enkelrum med toalett. Varje avdelning ska få ett litet kök och ett mindre allrum, men de är inte klara vid besöket. – Barnen får tyngdtäcken i stället för filter i sängarna och örngott hemifrån om de vill. De kommer ha stoppade soffor i allrummet till skillnad från på vuxenavdelningarna där det är mindre bekväma soffor. De får ha spelkonsoller som inte kräver uppkoppling men får inte ha tillgång till internet. Vi har också målat grönt i rummen och de kommer att ha gardiner. Gosedjur kommer att tillåtas efter en godkänd säkerhetskontroll, säger Pia Wihlborg.

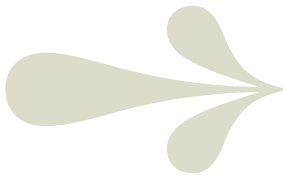
De permanenta avdelningarna för barn byggs om parallellt, men där blir det större ombyggnationer med mer gemensamma ytor. De blir klara först om ett år och ligger mer avskilt för att barnen inte ska ha någon kontakt med vuxna klienter vid förflyttningar på anstalten. **DE UNGAS CELLER** är spartanskt möblerade med väggfast säng, skrivbord, en stol och en liten öppen hylla för kläder och böcker. Det finns en liten inbyggd tv i ett skåp vid sängen. Toalett och handfat finns i ett avgränsat utrymme utan dörr av säkerhetsskäl. På väggen sitter en ringklocka med högtalare ifall de unga behöver kontakta kriminalvårdarna under tiden de är inlåsta. – De unga är inlåsta i sina celler en timme mindre än de vuxna. Klockan 20.00 låser personalen och klockan 07.00 öppnas dörren igen. Nattpersonalen kommer en timme innan inläsning så barnen vet vilka som jobbar natt, säger Pia Wihlborg. Igor Miletic säger att det under övrig tid krävs särskilt beslut om att låsa in barnen.

Däremot kan de själva låsa in sig på sina rum om de vill vara ifred från andra unga men kriminalvårdarna kan alltid låsa upp dörarna till rummen. **OM BARNEN BLIR** en fara för sig själva eller för andra på avdelningarna kan de efter särskilt beslut placeras avskilt i isolering. Igor Miletic säger att tanken är att de ska vara isolerade under så kort tid som möjligt. På väg till skollokalerna visar Igor Miletic isoleringscellerna. Det finns två typer av isolering. Den vanliga isoleringsrummen ser ut som de vanliga cellerna men här får de unga inte träffa andra intagna under isoleringen. Anställda kommer att bryta isoleringen med jämna mellanrum för de unga, enligt lag minst var fjärde timme, men personalen kommer ha tätare kontakt med barnen. De får också gå ut en timme om dagen i särskilda mindre enskilda promenadgårdar. De andra så kallade hårda isoleringsrummen har bara en galonmadrass på golvet och en rostfri toalett med inbyggt handfat. Där finns två typer av dörrar. En innerdörr

"De ska vara isolerade så kort tid som möjligt."

Igor Miletic

"Jag har hunnit landa i att vi ska ta emot så unga som 15-åringar, men yngre barn tar emot. Men jag tänker att det inte är jag som styr utan besluten kommer att fattas med eller utan mig och i ett sådant läge behövs det bra lärare för barnen och jag tror att jag kommer kunna vara en av dem", säger läraren Julia Lindqvist.

De intagna barnen och ungdomarna kan låna böcker i biblioteket.

Lokalerna har tidigare varit klassrum för de vuxna på anstalten men de målas och renoveras nu för att ta emot de unga.

"Grupperna är små och vi kan ge mer tid till eleverna."

med tjocka glaspartier och luckor för mat för att en kriminalvårdare ska kunna ha heltidsuppsikt om det finns risk att den intagna skadar sig. Utanför glasdörren finns en massiv yttre dörr med inspektionsfönster om det inte krävs sekundbevakning där personal sitter utanför rummet.

– Vi kommer inte kunna erbjuda 23 timmar i veckan med lärare för unga som placerats i isoleringscell för sin egen eller andras säkerhet. Men de kommer att kunna studera tillsammans med sjukvårdare eller pedagogisk handledare som går dit under avskildheten och lärare kommer regelbundet gå och lämna material under dagen, säger Åke Svensson.

VID SKOLANS TVÅ klassrum står läraren Julia Lindqvist. Lokalerna har tidigare varit klassrum för de vuxna på anstalten men de målas och renoveras nu för att ta emot de unga. Klassrummen är stora för att även fungera för pauser, eftersom de unga inte går bort från skolan annat än i samband med lunchen. Det finns också ett avskilt grupprum där elever kan göra prov eller andra uppgifter som kräver lugn och ro.

Julia Lindqvist har arbetat som lärare för vuxna inom Kriminalvården under ett par år och är behörig i svenska och historia. Hon är en av de fyra lärare som anställts på Rosersberg och kommer att undervisa främst i svenska. Julia Lindqvist hoppas att hennes erfarenhet, personlighet och vilja ska göra skillnad för eleverna på anstalten. Lärarna och kriminalvårdarna förbereder sig med att gå olika typer av utbildningar för att kunna ta emot de unga på ett bra sätt. Hon och lärarkollegorna har också börjat planera hur de ska arbeta ämnesrelaterat och går igenom lämplig kurslitteratur.

– Jag sökte hit för att det känns som en möjlighet för mig att ge mer. Grupperna är små och vi kan ge mer tid till eleverna. Här handlar det till 100 procent om relationellt ledarskap och att bygga upp förtroende

EN DAG PÅ ROSERSBERGSANSTALTEN

07.00

Pia Wihlborg, kriminalvårdsinspektör, berättar att en vanlig dag på anstalten börjar kl 07.00 då de unga väcks och dörrarna till de åtta kvadratmeter stora cellerna öppnas.

08.00

Efter frukost följer en kriminalvårdare med sin avdelnings unga till skolan som börjar klockan 08.00. Till skillnad från med de vuxna klienterna stannar kriminalvårdaren kvar i klassrummet hela dagen med de unga för att bygga relationer och få bättre inblick över barnens dag.

Kriminalvårdarna Camilla Davidsson och Amanda Bjerkell, som arbetar på barn- och ungdomsavdelningarna, tror att det kommer öka deras möjligheter att få en helhetsbild av barnen och lära känna dem för att kunna stötta dem bättre.

Camilla Davidsson konstaterar att när man är ung behöver man trygga vuxna runt omkring sig.

– Jag har sökt mig hit för att jag brinner för att jobba just med barn. Jag har själv barn med npf-diagnoser och antar att vi kommer

få en hel del barn som har det och då har jag bra erfarenhet. Jag brukar också tänka på barnens föräldrar vars barn kommer hit. Vad skulle man själv vilja ha? Man vill ju ha en vuxen som bryr sig och som är engagerad och verkligen finns där för ens barn när man inte själv kan finnas där, säger hon.

11.00

Mellan 11 och 13 är det lunch och en timmes utevistelse på en av de två stora inhägnade promenadgårdarna. Man har rätt till en timmes utevistelse på promenadgården varje dag, även om man sitter i isoleringscell men då är det mindre enskilda promenadgårdar. På de stora promenadgårdarna finns det möjlighet att träna på utegym eller spela bollspel.

13.00

Kriminalvårdarna följer de unga överallt till alla aktiviteter i lokalerna och tillbaka igen till skolan på eftermiddagen. Det varierar lite hur länge de går i skolan på eftermiddagarna men totalt ska de ha 23 timmars undervisning under veckan.

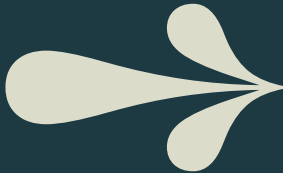
19.00

– På kvällen kommer nattpersonalen in så de är med sista timmen så de känner trygghet inför natten, säger Amanda Bjerkell.

20.00

Efter skolan på kvällen kan de unga exempelvis gå till musikrummet, spela spel, låna böcker i biblioteket, göra läxor, träna, titta på tv, vara på sitt rum eller söka stillhet i rummet för andlig vård innan celledörren blir låst kl 20.00.

– Det kommer säkert vara en massa bollsporter och pysselaktiviteter och en del spelande på Nintendo som Fifa. Vi köper in en massa spel, kreativt material för att de exempelvis ska kunna måla och pärla, säger Amanda Bjerkell.

För att barnen på fängelserna ska känna tillit och kontinuitet kommer kriminalvårdare som Camilla Davidsson och Amanda Bjerkell, som arbetar på barn- och ungdomsavdelningarna, inte bara följa eleverna till skolan utan bli kvar under skoldagen med eleverna. Det tycker bägge två är bra då det ökar deras möjligheter att få en helhetsbild av barnen och lära känna dem för att bättre stötta dem.

"Vi tittar på om man kan erbjuda ett yrkespaket."

Åke Svensson

hos de unga. Det kanske är en ännu svårare utmaning med unga än de vuxna. Samtidigt tror jag man kan göra större skillnad för de unga och nå ännu längre med dem om man bara lyckas komma igenom barriären som en del kan ha byggt upp, säger Julia Lindqvist.

ÄVEN OM BARA fem elever befinner sig samtidigt i ett klassrum finns det stora utmaningar i undervisningen, konstaterar Åke Svensson. Där kan grundskoleelever, gymnasieelever och elever som går i anpassad skola behöva undervisas samtidigt. Man kommer försöka gruppera utifrån undervisningsbehoven men man måste även ta hänsyn till att unga inte blandas från olika gäng eller grupperingar så att hot eller konflikter inte uppstår. Det gör också att unga kan behöva flyttas hastigt från en avdelning till en annan eller till en annan anstalt.

Och eftersom man bedriver närundervisning rycks uppbyggda relationer med lärare och andra elever upp. Åke Svensson poängterar att det då är extra viktigt att

ämneslärarna på de olika anstalterna arbetar efter samma upplägg så att eleverna får kontinuitet i studierna.

ELEVERNA KOMMER INTE heller kunna göra alla moment enligt läroplanen på anstalten. I grundskolan kommer de exempelvis inte kunna simma eller orientera på grund av rymningsrisk. Slöjd kommer att erbjudas men när det gäller verktyg så måste det ske en individuell bedömning vilka elever som får hantera olika verktyg. För gymnasieelever blir urvalet av program troligen begränsat till samhällsprogrammet. Åke Svensson och Skolverket undersöker hur man ska göra med yrkesprogram eftersom det är svårt att erbjuda APL på yrkesutbildningarna, då vuxna och barn inte får blandas på anstalterna.

– Vi tittar nu på om man kan erbjuda någon form av yrkespaket. Men även om vi skulle få en egen grundskoleförordning eller gymnasieförordning så kommer vi i övrigt att försöka följa läroplanerna så långt det går, därför att skolan är så viktig för de här ungdomarna, säger Åke Svensson. ■

Känner du en lärare som gör skillnad?
Nominera till Vetenskapsakademiens lärarpriser!

Priserna belönar pedagogiska insatser inom matematik, fysik, kemi, biologi eller NO.

Fyra priser delas ut varje år, med 50 000 kr till pristagaren och 50 000 kr till pristagarens skola.

Missa inte chansen att lyfta en lärare. Nominera senast den 10 november.

www.lararprisen.se

KUNGL. VETENSKAPS- AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

Arbetslagsledar- utbildning

Vill du som skolledare skapa ett arbetslag som samarbetar effektivt, tar gemensamt ansvar och där alla är engagerade?

Fortbildningen stärker dig i ditt ledarskap och ger dig förutsättningar att bygga ett positivt och engagerat arbetsklimat i gruppen.

Lärar fortbildning

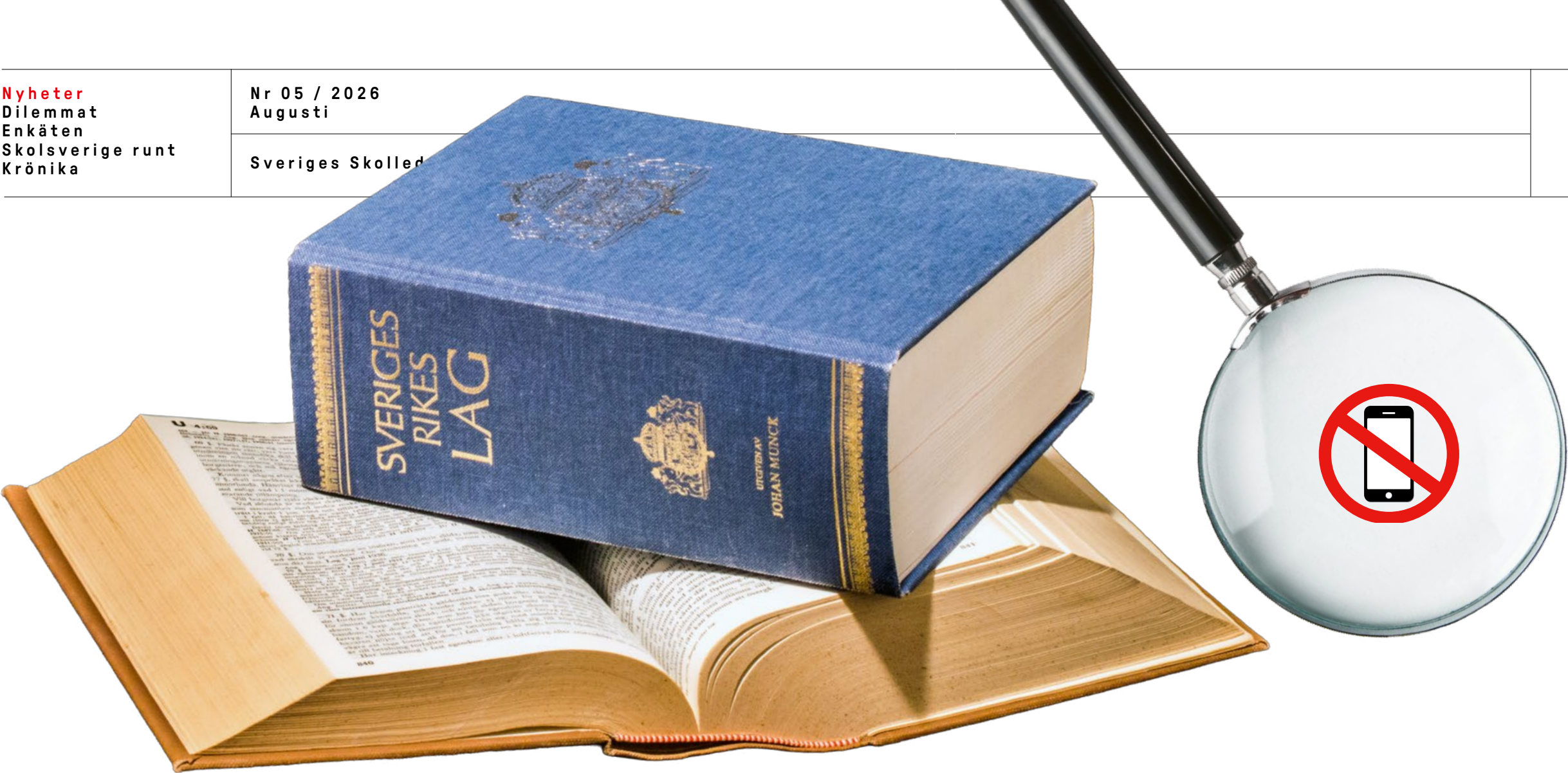
Sök ekonomiskt stöd till barn

Familjer som har ont om pengar kan söka stöd från Majblomman till saker som kläder och skor, en cykel eller en fritidsaktivitet.

Läs mer och sök stöd på Majblomman.se

Majblomman

Här är nya reglerna att hålla koll på i höst

Sommaren och hösten 2026 är startskottet för en rad nya lagar och regler för skolans verksamhet. Här är det som är på agendan läsåret 26/27.

Text: Håkan Söderberg

- JULI
- **1 juli:** Barn mellan 15 och 17 år som dömts för allvarliga brott, kan dömas till fängelse i stället för sluten ungdomsvård.
 - **1 juli:** Statsbidrag till kommuner som till-

lämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet. Syftet är att sänka maxtaxan.

- **1 juli:** Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som innebär ökade möjligheter till entreprenad i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.
- **1 juli:** Elever som läser individuella program i anpassade gymnasieskolan får rätt att fullfölja sin utbildning under fyra år enligt den individuella studieplanen.
- **15 juli:** Fler brott än tidigare omfattas av registerkontrollen vid anställning och

registerutdraget ska även omfatta vissa uppgifter i misstankeregistret. Utdraget får inte vara äldre än sex månader gammalt. Obligatorisk registerkontroll införs även för komvux.

- AUGUSTI
- **1 augusti:** Det tydliggörs i skollagen att all personal är skyldig att uppmärksamma, motverka och hantera kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen. Kränkings-

anmälningarna ska förenklas och administrationen minskas genom att personalen i stället för att "anmäla" kränkande behandling till rektorn ska "informera" rektorn. För rektorers informationsskyldighet till huvudmannen gäller samma förhållande som för personal gentemot rektor.

- **1 augusti:** Rektor får utökat ansvar för systematiskt arbete med trygghet och studiero, krav på beredskap att ingripa eller hantera akuta ordningsstörningar. Lärare får utökat mandat att avvisa elever från klassrum och rektor ska säkerställa personalresurser för att ta emot elever som avvisas. Alla skolor ska införa skolregler, och rektor ska ta fram förväntansdokument till vårdnadshavare och elever.
- **1 augusti:** Nationellt mobilförbud för alla grundskolor och fritidshem i Sverige.

- OKTOBER
- **1 oktober:** Kommuner tillförs extra medel för att möjliggöra utökad tid i förskola och

fritidshem för barn vars föräldrar berörs av ett nytt aktivitetskrav i socialtjänstlagen, för rätt till försörjningsstöd.

- 2027
- **1 januari 2027:** Utökad skyldighet för avlämnande skolenhet att lämna uppgifter som rör eleven till mottagande skolenhet. Tillämpas första gången på utbildning och verksamhet som bedrivs efter den 31 december 2026.
 - **1 januari 2027:** Offentlighetsprincipen införs hos enskilda huvudmän.
 - **1 januari 2027:** Ändringar i förordningen om vuxenutbildning, som bland annat innebär att det ska finnas en egen kursplan för varje kurs inom sfi. De nya kursplanerna träder i kraft den 15 augusti 2026, men börjar tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 31 december 2026.
 - **1 juli 2027:** Lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras i en ny bestämmelse. ■
- Källa: Skolverket.se

2 böcker om ledarskap

Mot alla odds – att lyckas med reformer i komplexa organisationer
Jonas Törnblom (Ekerlids förlag)

► Jonas Törnblom är senior rådgivare vid Handelshögskolan i Stockholm och grundare av Stockholm Center of Governance. I boken "Mot alla odds" vill han ge nya perspektiv på reformering av komplexa organisationer som står inför stora samhällsutmaningar – till exempel skola. Varför det är svårt att förändra organisationer, varför förändringarna ofta fastnar och inte blir som tänkt – och vad som krävs för att stärka verksamheters omställningsförmåga.

Hållbara chefer – skapa förutsättningar för ett långsiktigt ledarskap
Charlotte Valleskog (Gothia kompetens)

► Organisationskonsulten och psykologen Charlotte Valleskog ger praktisk vägledning till organisationer kring chefernas arbetsmiljö och hur man bygger upp ett hållbart ledarskap. Med stöd i forskning och statistik går författaren igenom hur mandat, arbetsbelastning, stöd och tid påverkar ledarskapets hållbarhet. Boken innehåller steg, verktyg och reflektionsfrågor, samt bilagor i form av checklistor för förändringsarbete och för enskilda chefer.

Plus något att lyssna på

Digitala lektioner
Kristina Alexanderson (Internetstiftelsen)

► Kristina Alexanderson är ansvarig för skolsatsningar på Internetstiftelsen och leder stiftelsens podd Digitala lektioner. Flera av avsnitten berör frågor som är aktuella för skolledare, kring skolans demokratiuppdrag, elevinflytande, AI och digitalisering. Här hittar du podden: digitalalektioner.se/podd/digitala-lektioner/

Lena Linnerborg. Therez Almerfors och Sara Kukka-Salam. Anders Ygeman och Josefin Malmqvist.

Fullsatt debatt om reformerna i Visby

Hur rektorerna ska mäkta med sitt uppdrag i reformstormen under de kommande åren var en fråga som väckte stort intresse under Almedalsveckan i Visby.

Text: Lenita Jällhage

Under Almedalsveckan ordnade Sveriges Skolledare ett seminarium om "Rektorsrollen i reformstormen". Lena Linnerborg, utbildningspolitisk chef, konstaterade att ett troligt scenario är att Sveriges rektorer får ett större ansvar, fler arbetsuppgifter och ibland ett minskat handlingsutrymme. Hon visade på flera exempel på utökat administrativt, juridiskt, pedagogiskt och organisatoriskt ansvar (se faktaruta).

Lena Linnerborg ser att rektorerna behöver få resurser och tydliga besked vad som

ska prioriteras annars riskerar skolan att bli mindre likvärdig, reformerna blir sämre införda och elevernas utbildning påverkas.

– Vi ser att det saknas ett genomförandeperspektiv i hela den här reformagendan, säger hon.

KOMMUNPOLITIKERNA Therez Almerfors (M), kommunalråd i Uppsala, och Sara Kukka-Salam (S), kommunstyrelsens ordförande i Solna, som deltog i seminariet, var båda medvetna om de stora utmaningar rektorerna står inför.

– Vi måste vara beredda att finansiera en hel del och även om det behövs en fullständig finansiering från staten så behöver vi rusta oss för en verklighet där det inte kommer. Då måste vi på hemmaplan ta en strid för att eleverna går först och det är dit pengarna måste gå, säger Sara Kukka-Salam.

Therez Almerfors betonade att det är viktigt att de som huvudmän backar upp sina rektorer och finns där. Hon efterfrågade också en tydlig genomförandeplan på riksnivå.

– Vi har passionerade och kompetenta rektorer som inte vill annat än att göra rätt. Det är inte rektor som ska klä skott om inte allt fungerar utan där måste vi stå samman rektor, förvaltning och politiker och göra vårt bästa för att alla elever ska klara grundskolan, säger hon.

SENARE FÖLJDE ETT panelsamtal med riksdagspolitikerna Josefin Malmqvist (M) och Anders Ygeman (S). Läs mer på Skolledaren.se.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman säger att hon som förbundsordförande för Sveriges Skolledare ser att man fackligt behöver kräva att rektorerna har anställningsvillkor och förutsättningar i sin verksamhet så de stannar kvar och är hållbara.

– Och att rektorerna får stöd från sina förvaltningar. För ska vi göra det här så krävs det varaktiga, närvarande skolledare. Det måste också finnas en plan för hur vi får skolledare att vilja stanna kvar för detta kommer att vara tufft, säger hon. ■

Foto: Lenita Jällhage

Så förändrar reformerna skolledarnas ansvarsområden

ÖKAT ADMINISTRATIVT OCH JURIDISKT ANSVAR

- Fler utredningar kring elever med stödbehov.
- Nya rutiner för lärares arbetstider.
- Ansvar för förvarade mobiler som ska tas in samordnat vid

dagens start och lämnas ut vid skoldagens slut.

- Säkerställa att inga obehöriga vistas i lokaler och på skolgård.

UTÖKAT PEDAGOGISKT ANSVAR

- Säkerställa att lärare arbetar i enlighet med metदानvisningar i läroplaner.

- Leda lokala bedömningssamråd för att lärare ska samordna sina bedömningar.

- Upprätta prognoser för framtida stödbehov hos elever.

UTÖKAT ORGANISATORISKT ANSVAR

- Fler av reformerna kommer

innebära ansvar för fler medarbetare.

- Större enheter.

- Brottsförebyggande arbete där rektor får tydligare uppgifter att samordna sitt arbete med socialtjänst, polis och andra brottsförebyggande myndigheter.

Få full Friendskoll på skolans trygghetsarbete.

Friendskollen ger dig som skolledare ett konkret beslutsunderlag för att prioritera rätt och arbeta systematiskt, långsiktigt och evidensbaserat med skolans trygghetsarbete. Med Friendskollen kan du mäta utsatthet bland både elever och personal, och rapportverktyget ger dig en direkt och användbar helhetsbild av skolans trygghetsläge samt förslag på vad arbetet behöver fokusera på framåt. Med Friendskollen som verktyg går det att följa upp och utvärdera vilken effekt era insatser mot kränkningar, mobbning och diskriminering har. År efter år. Med minimal administration.

Läs mer och beställ Friendskollen på friends.se

Om Friendskollen

- Innehåller färdiga enkäter för elever och personal
- Ställer frågor om elevers upplevelser av kränkningar, mobbning och ensamhet
- Identifierar skolans styrkor och utmaningar
- Ger en detaljerad bild av skolans trygghetsläge i samlad skolrapport
- Ger stöd i att prioritera rätt insatser med begränsade resurser

Naturskyddsföreningen

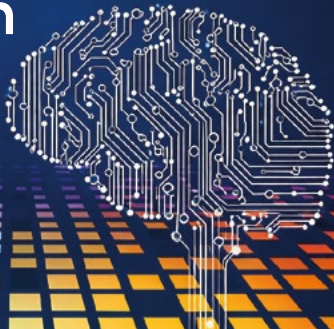
90 SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

Stå upp för naturen och vår miljö

Bli medlem på naturskyddsforeningen.se

Rikskonferens AI i skolan

Stockholm och online 6 oktober

Möt: Neil Selwyn, Maria Bäcké, Jannike Tillå, Clara Hawking, Micke Kring, Carl Heath, Jesper Grönlund, Johan Arnell och Alex Örtegren

Ett samarbete mellan:
Internetstiftelsen
Sveriges Skolledare
Sveriges Lärare
Lärarfortbildning AB

REKTOR TORA

Skolmyndigheterna ger motstridiga besked

Hur ska man som rektor agera när olika skolmyndigheter ger olika besked eller när olika tjänstemän på samma skolmyndighet ger motstridiga svar? Det dilemmat har rektor Tora funderat över vid flera tillfällen.

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Getty Images

Jag hamnar ibland i diskussioner med föräldrar eller kollegor som fått olika besked från skolmyndigheter som exempelvis

Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) eller Skolinspektionen.

Ett exempel var en vårdnadshavare som ställde frågan om deras barn hade rätt till anpassningar under det nationella provet. Från SPSM fick de beskedet att eleven hade rätt till anpassningar på alla moment, rakt igenom hela provet. Skolverket var däremot jättetydligt med att man inte får ha en text uppläst på läsförståelsedelen eftersom det som testas då inte är läsförståelse utan lyssnande. Det står också i de instruktioner som Skolverket har till de nationella proven, vilket jag berättade för vårdnadshavaren. Vårdnadshavaren valde att driva på utifrån det svar som hen fått från SPSM och som vårdnadshavaren tolkade var bäst för sitt barn och det blev många och långa diskussioner mellan mig och vårdnadshavaren.

EN ANNAN FRÅGA där det getts olika svar från skolmyndigheter är hur man kan göra med pysparagrafen som handlar om när

man kan "släppa igenom" en elev vid rättning och bedömning på ett prov. Det kan handla om huruvida man kan bortse från exempelvis stavfel som kan vara beroende av elevens dyslexi eller helt bortse från en uppgift som exempelvis läsprovet i engelska om en elev är väldigt duktig på allt annat och man inte anser att läsdelen ska dra ned betyget på grund av funktionsvariationen.

Min biträdande rektor har fått olika svar från olika tjänstemän på Skolverket i den här frågan. Ibland har vissa tjänstemän svarat luddigt medan en annan tjänsteman svarar tvärsäkert och tydligt på en och samma fråga.

VI HAR DÅ löst det genom att utgå från det svar vi tyckte var bäst för eleven. Men vi har också ställts inför att vårdnadshavare som fått olika svar velat dra det längre än vi har ansett rimligt. Det kan bli svårigheter och uppstå diskussioner när en förälder tolkar svaret och vi har en motsatt uppfattning, samtidigt som det inte verkar finnas något 100-procentigt svar. ■

Rektor Tora heter egentligen något annat.

"Det blev många, långa diskussioner med vårdnadshavaren."

EXPERTENS KOMMENTAR

"Kan se svaren som en signal"

● Jag har många gånger stött på att det finns höga förväntningar på svaren från exempelvis Skolverkets upplysningstjänst. Man tror att man ska få rådgivning i hur bestämmelser ska tolkas i enskilda fall. Så är det inte.

Skolmyndigheternas upplysningstjänster ger generella råd och tar aldrig ställning i enskilda fall. Det tror jag myndigheterna ständigt behöver påminna alla om. Skolmyndigheterna tar bara ställning vid beslut eller vid tillsynen när det gäller Skolinspektionen. Det är viktigt att komma ihåg som skollärare att man inte kommer att få ett uttömmande svar i ett individuellt fall – inte minst när man talar med vårdnadshavare. Däremot kan man se det som en signal om hur man som rektor behöver utreda ärendet vidare.

De olika skolmyndigheterna har lite olika, och ibland överlappande

uppgifter, vilket kan göra risken större att svaren blir något olika eller åtminstone ger utrymme för att tolkas annorlunda. Det spelar också roll hur frågan är ställd till myndigheten. Det finns en risk att frågeställaren ställer sin fråga lite diffust eller väldigt brett för att kunna tolka det utifrån det svar personen själv vill ha. Jag har själv stött på många som bara vill få en bekräftelse med ett ja eller nej på sin fråga. Det kan handla om föräldrar som kämpar för sitt barn och vill kunna säga att en skolmyndighet säger att ni har fel och vi har rätt. Det kan man ha förståelse för, så länge som man som skollärare är medveten om att de svar som Skolverket eller någon annan skolmyndighet har gett inte innebär att de tagit ställning till just ditt elevärende.

När det gäller pysparagrafen som rektor Tora tar upp är det ganska tydligt och klart i såväl

lagtext, förarbeten och praxis att pysparagrafen bara är till för situationer där särskilt stöd inte hjälper. Det man tar till i absolut sista hand när skolan har gjort allt vad de kan men funktionsnedsättningen omöjliggör att eleven når målet. Visst finns det en viss gräzon men ett typexempel är när en elev som inte kan nå målen i simning i årskurs 5 för att den saknar en arm eller ett ben. Det kan tyckas krasst, men det är den typen av absoluta funktionshinder vi talar om.

Om man som rektor känner sig utlämnad och osäker på hur man ska tolka bestämmelserna bör man lyfta frågan till skolchefen eller kommuns jurist. Rektorerne befinner sig mitt i smeten, ofta under stort tryck, men ni är inte ensamma. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och där har huvudmannen alltid det övergripande ansvaret.

Mikael Hellstadius
Adjunkt i offentlig rätt och ansvarig för juridiken på rektorsprogrammet på Stockholms universitet.

FRÅGAN

Släpper du in politiska partier på skolan, och på vilket sätt?

Text: Emelie Henricson

Henrik Ljungblom
Rektor Nannaskolan
Uppsala

Johanna Wallin
Rektor Sverkerskolan
Uppsala

Sara Arvenberg
Förvaltningschef barn- och utbildnings-
förvaltningen, Strömstad

"Vi har inte märkt av något tryck från något parti i år."

Jag tar alltid in riksdagspartierna, men nu har vi inte märkt av något tryck från något parti. Jag har aldrig behövt ta ställning till att ett parti som inte är etablerat vill komma till skolan.
Förra valrörelsen upplevde jag det som ett icke-problem. Vi genomförde eget skolval och hade debatter och eleverna fick jobba kring valet, men när det gällde riktiga partibesök var det bara några enstaka som kom.
Sedan har vi pratat med andra skolor i år om vi kan samarbeta och hitta en struktur kring det här.

"Vissa partier vill komma till vissa skolor och inte till andra."

Vi har lite av ett likvärdighetsproblem kring det här. Vissa partier vill komma till vissa skolor och inte till andra.
Så vår idé i år är att gemensamt i grundskolan i Uppsala ordna en demokratimässa, med en modererad debatt så att man får debattinslaget även för grundskolans elever. Vi har tänkt årskurs nio eftersom de inte kommer att vara förstagångsväljare på gymnasiet.
Många av våra gymnasieskolor lyckas väl att arbeta med demokratifrågan när det är valår. Därför har vi tänkt att vi riktar oss till niorna i år.

"Varje riksdagsparti har möjlighet att komma till skolan."

Vi tar inte in partierna i undervisningen, utan det vi sagt är att varje riksdagsparti har möjlighet att komma och stå på en central plats i skolan max en gång per termin. Där kan de berätta om sin politik och sin ideologi.

Vill du också delta i enkäten?
Hör av dig till redaktionen
@skolledaren.se

Skolsverige runt

Demokrati på schemat för förskolebarn i Strängnäs, ett lyckat elevhälsoarbete i Gävle och flera satsningar på fysisk och psykisk hälsa bland elever. Här är några händelser från skol-Sverige senaste tiden.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

► 650 sexåringar firade Förskolans dag i Växjö, när alla förskolor i kommunen var samlade för tredje året i rad.
"Vi firar för att uppmärksamma det viktiga arbetet och att barnen ska få ha roligt tillsammans och träffas över gränserna också", säger Anna Ek till Smålandsposten, en av arrangörerna och biträdande rektor på Högstorp och Furubys förskolor.

► På förskolan Äventyret i Strängnäs står demokrati på schemat. Som en del i arbetet har barnen fått göra egna valaffischer om varför man ska rösta på just dem.
"Vi har ett samarbete med Stockholms universitet där vi har valt att fokusera på demokrati, värdegrund och barns röster i samhället", säger rektor Helena Nordin till SVT Sörmland.

"Jag upplever att det är lugnt och tryggt. Vi jobbar tätt tillsammans med elevhälsan, har fyra elevcoacher och ska rekrytera en till nu när vi växer. De gör ett fantastiskt jobb och finns överallt."
► Rektor Tanja Kurvinen till Gefle Dagblad om en av anledningarna till att Nynässkolan blivit Gävles populäraste skola efter sitt tidigare rykte om att vara en stökig skola.

► Josephine Seveborg är ny chef för grundskoleförvaltningen i Mora. Hon har tidigare arbetat som rektor på bland annat Nore-skolan i Mora.

"Att satsa mycket på rörelse för eleverna ser vi som ett viktigt samhällsengagemang för att framtidens medborgare ska ha god fysik, god hälsa och goda kunskaper."

► Det säger Pernilla Schoultze Barrientos, rektor på Vittra Södermalm, som inlett ett samarbete med Hammarby IF. En person från klubben kommer att finnas med i elevernas vardag och leda olika aktiviteter både på rasterna och på "eftis", den öppna fritidsverksamheten efter skoltid.

► Åre kommun står inför akut personalbrist inom äldreomsorgen. Inom fem år behövs 75 nya undersköterskor. Nu tar man hjälp av Åredalens folkhögskola, som startar en ny kurs med 20 deltagare, för att möta behovet.
"Det är ett bristyrke och vi såg att vi kan vara en del av lösningen", säger rektor Kristian Hartman till Östersunds-Posten.

Om jag som rektor ger ledigt, då säger jag samtidigt att vi som skola tar ansvar för att barnet eller barnen ska kunna nå målen och hänga med i undervisningen under ledigheten. Det skulle innebära ett jättejobb för lärarna."
► Det säger rektor Jonas Hellström, rektor på Ljungensskolan i Vellinge, till Sydsvenskan. Han varnar för en ny trend att elever ansöker om långledigt från skolan för att föräldrar ska jobba utomlands. Hellström själv godkänner oftast bara två-tre dagar som mest.

► På Raoul Wallenberg-skolan i Källberga har man ordnat en vecka med fokus på fysisk och psykisk ohälsa. Veckan avslutas med ett löplopp där pengar samlats in till Hjärnfonden. Inför loppet har eleverna fått ordna sponsorer som skänker en summa per varv man avslutar.
– Vi vill att eleverna ska känna rörelseglädje och att det är härligt att göra saker tillsammans, samtidigt som de får med sig hur viktigt det är att må bra, både fysiskt och psykiskt, säger rektor Sofia Egelholm till Nynäshamnsposten.

Illustration: Getty Images

22 september kommer nästa nummer av Skolledaren.

Utbildning

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter, ställ frågor till redaktionen och ta del av senaste nytt via LinkedIn och Facebook. Vi ses och hörs!

DU HITTAR OSS HÄR:
@skolledaren på LinkedIn
@skolledaren på Facebook

SKOLLEDAREN.

JONATAN LAMY OCH AGNES TELL

Inga elevkullar ska behöva stryka med i reformerna

De kommande fyra åren kommer vara tongivande för skolans framtid, både i fråga om nya förslag och i implementeringen av beslutade reformer. När vi igen närmar oss ett riksdagsval vill vi att makthavarna kommer ihåg att det stora arbetet sker ute i våra verksamheter, i dialog mellan elevers sammanslutningar, lärare och rektorer.

Vi som arbetar i skolans verksamheter vet vad som fungerar. Vi vet också att det i många fall räcker med små förändringar i lagstiftning och en reell långsiktighet i besluten. Att våra makthavare har skolan högt på agendan ser vi positivt på, men utfallet ska inte vara en skola i konstant förändring. Det gäller inte minst resurs-sättningen, som behöver vara likvärdig, förutsägbar och långsiktigt hållbar.

”Hellre rätt och riktigt än fort och fel.”

DEN SENASTE TALIS-UNDERSÖKNINGEN visar att svenska lärare upplever en större förändrings-trötthet än OECD-genomsnittet. Hela 47 procent av lärarna skulle vilja se en period av stabilitet innan ytterligare förändringar genomförs. Fyra av tio lärare upplever dessutom att de uppmanas göra förändringar utan nödvändiga resurser. När regeringen nu gått vidare med en rad förslag som kommer förändra svensk skola i grunden anser vi att detta bör ges stor hänsyn, inte minst i dialogen mellan lokala aktörer, skolmyndigheter och beslutsfattare.

Även om svensk skola behöver förändras över tid måste beslutsfattarna komma ihåg att våra medlemmar bara går i skolan en gång. Det är inte acceptabelt att tre, fyra elevkullar stryker med i förändringens goda minne. Vi ser i våra rörelser en tydlig ökning i såväl skolstress som psykosomatiska besvär och önskar att nya förändringar genomförs med elevers välmående i åtanke, inte bara genom förslagens innehåll utan även vid implementeringen av dessa.

LÅT OSS TA ett, möjligen utnött men viktigt, exempel. I arbetet med digitaliseringen av de nationella proven var det tydligt att uppdragsgivarens högsta prioritet var att hålla tidsplanen, även om det riskerade att försämra resultatet och öka kostnaderna. Till slut fick de digitala nationella proven ställas in. Ingen i skolans värld vill att arbetet med implementeringen av de nu beslutade reformerna ska gå samma öde till mötes – vi behöver skapa rätt förutsättningar. Det kräver inte minst flexibilitet i tidsplanerna för

genomförandet av reformerna, vilket kommer kräva mod av våra beslutsfattare under den kommande mandatperioden. Hellre rätt och riktigt än fort och fel.

Vi delar alla samma ambition – att elevkårer, elevråd, lärare och rektorer tillsammans ska kunna bygga en tryggare och starkare skola. Nu är det upp till våra beslutsfattare att säkerställa rätt förutsättningar för just det. ■

Jonatan Lamy,
ordförande
Sveriges Elevkårer
Agnes Tell,
ordförande
Sveriges Elevråd

FRAMTIDENS SKOLLEDARSKAP

– vem leder förskolan och skolan i morgon?

Välkommen att uppmärksamma Skolledarnas dag 2026 tillsammans med Sveriges Skolledare Göteborg!

Torsdagen den 3 september samlar vi skolledare och politiska företrädare till en eftermiddag med fokus på en av skolpolitikens viktigaste frågor: vilka förutsättningar krävs för att rektorer och andra skolledare ska kunna leda förskolan och skolan med kvalitet?

Skolledarnas dag
3 september
i Göteborg

Scanna QR-koden.
Anmäl dig senast 28 augusti.

Torsdag 3 sep.
13.00 – 16.00

Burgårdens
konferenscenter

Skånegatan 20,
Göteborg

Medlem
Rådgivning
Förmåner

Nr 05 / 2026
Augusti

Medlem.

SKOLLEDARNAS DAG

Så kan du vara med och påverka inför valet

I valspurten öppnar sig en gyllene möjlighet att påverka skolans framtid – under Skolledarnas dag den 3 september. Ett tillfälle för lokalföreningar att genomföra aktiviteter för att lyfta skolledarnas betydelse och frågor som är avgörande för skolan.

Text: Sten Feldreich

Tomas Bergqvist,
marknads- och kom-
munikationschef på
Sveriges Skolledare.

Temat för Skolledarnas dag i år är "Vi leder framtiden" med fokus på hur förutsättningarna för skolan behöver utvecklas.

Tio dagar efter Skolledarnas dag går Sverige till val och många av de beslut som kommer att fattas under nästa mandatperiod kommer att påverka skolledares vardag under lång tid framöver.

– Ju mer förbundet kan göra lokalt för att samla lokala politiker och våra medlemmar för att skapa diskussion och kraft bakom förslagen vi har, desto större möjlighet har vi att kunna påverka, säger Tomas Bergqvist, marknads- och kommunikationschef på Sveriges Skolledare.

– Så gör aktiviteter, ordna sammankomster, samla medlemmar, bjud in politiker, uppmanar han.

FÖRBUNDET HAR TAGIT fram massor av matnyttigt material som ska underlätta påverkansarbetet.

Bland annat den valplattform – den 25-sidiga bilaga som följer med detta nummer – där fem områden lyfts fram som avgörande för skolans utveckling.

Ytterst är det förbundsstyrelsen som givit valplattformen dess inriktning, men förslagen kommer från möten med medlemmar och olika genomförda undersökningar. Det som presenteras är väl förankrade frågor som stötts och blötts och varit ute på rådslag.

Sveriges Skolledare är ett partipolitiskt neutralt förbund som inte gör några partipolitiska ställningstaganden, eller råder medlemmarna att rösta på det ena eller andra partiet.

– Däremot riktar förbundet sina förslag brett till samtliga partier, när förbundet presenterar skolledarnas syn.

FRÅN SVERIGES SKOLLEDARES webbshop går det att beställa extra exemplar av valplattformen utan kostnad.

En lokalförening som arrangerar ett möte kan till exempel beställa 20–30 ex av valplattformen till sitt event. Valplattformen finns också som kortversion på ett A4-blad att beställa, eller laddas ner på förbundets webbplats.

AI-verktyget "Reformstormsindex" är ➤

Sveriges Skolledare har tagit fram en valplattform i broschyrform (medföljer som bilaga i detta nummer) och ett sammanfattande A4-blad. Du kan även ladda ner dem här: sverigesskolledare.se/om-oss/var-politik/valplattform2026

”Gör aktiviteter, ordna sammankomster, samla medlemmar, bjud in politiker.”

ett annat kampanjmaterial som förbundet tagit fram. Det går både att använda individuellt eller i grupp på ett möte och visar hur föreslagna skolreformer drabbar skolledare och vilka effekter de får.

– Reformstormsindex hjälper skolledare att föra konkreta samtal med huvudmän och politiker om prioriteringar och vilka förutsättningar som krävs för att reformerna ska lyckas, säger Tomas Bergqvist och fortsätter:

– Det vi oroar oss över är inte förslagen som sådana utan över mängden förslag

och timingen på dem. Många av förslagen krockar tidsmässigt så att de blir svåra att genomföra.

ETT ANNAT VERKTYG som lokala föreningar kan använda för att toppa formen i möten med politiker och opinionsbildare är Opinionsverkstan. Den finns på webben och ger handfasta råd vad man bör tänka på för att nå fram med sina budskap.

Det finns även ett extra avsnitt av video-podden Skolledarkvarten om Opinionsverkstan som ligger på Youtube.

Som ytterligare en del av materialet finns den skolpolitiska debatten i Almedalen inspelad och går att ta del av på Sveriges Skolledares webbplats.

FRÅN WEBBSHOPEN GÅR det att beställa specialframtaget, kostnadsfritt material som passar till lokala aktiviteter. Allt från

ballonger och broschyrer till pennor och konferensblock.

– Jag hoppas att så många medlemmar och lokalföreningar som möjligt tar chansen att sätta skolledarnas frågor på den lokala dagordningen. Ju fler samtal vi skapar inför valet, desto större möjlighet har vi att påverka de beslut som kommer att forma skolans framtid, säger Tomas Bergqvist. ■

Här hittar du reformstormsindex: reformstormen.lovable.app

MEDLEMSFRÅGAN

Hur ska vi göra för att få en god digital arbetsmiljö?

Fråga: Vi har många digitala system som jag behöver behärska i rektorsrollen. Hur kan jag/vi tänka för att få en god digital arbetsmiljö?

Svar: Digital arbetsmiljö handlar om de delar av arbetet som sker genom datorer, digitala system, AI, appar och andra it-verktyg. Det omfattar inte bara att tekniken fungerar, utan också att systemen är användarvänliga, stödjer verksamheten och bidrar till en rimlig arbetsbelastning. Det handlar även om gränssättning mellan arbete och fritid när vi ständigt kan nå digitalt.

Digitaliseringen har gjort det möjligt för många skolledare att arbeta oberoende av tid och plats. Samtidigt skapar den ökade tillgängligheten stress och suddar ut gränsen mellan arbete och fritid.

Digitala verktyg som lärplattformar, e-post, tidsrapportering och digitala möten påverkar därför arbetsmiljön både positivt och negativt.

Den digitala arbetsmiljön överlappar både den fysiska och den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Problem med it-system kan exempelvis leda till frustration, ökad arbetsbelastning eller ergonomiska utmaningar.

FÖR ATT FÖRSTÅ hur digitala system och AI påverkar arbetet behöver man se till tre områden:

- Användbarhet – systemen ska vara begripliga och enkla att använda. Utbildning, introduktion och support behöver anpassas efter användarnas behov.
- Verksamhetsnytta – systemen ska förenkla administration, skapa effektivitet och stödja självständigt arbete.
- Teknisk funktion – uppkopplingar, nätverk och utrustning måste vara stabila och tillförlitliga.

Alla tre delarna behöver fungera för att den digitala arbetsmiljön ska vara god.

Arbetsgivaren ansvarar även för den digitala arbetsmiljön. Det innebär att regelbundet undersöka, riskbedöma, åtgärda och följa upp arbetsmiljörisker i samverkan med medarbetarna. Ansvaret gäller även vid hemarbete. Om du upplever problem med digitala system eller arbetssätt bör du ta upp det med din chef eller ditt skyddsombud.

MÖJLIGHETEN ATT ARBETA på distans upplevs ofta som positiv, men den väcker också frågor om tillgänglighet. När förväntas vi svara på mejl? Vilka kanaler används för olika typer av kommunikation? Tydliga gemensamma spelregler minskar risken för stress och otydliga förväntningar. Forskning visar också att digitala system fungerar bäst när användarna involveras redan vid upphandling, utveckling och införande.

ETT BRA SÄTT att utveckla den digitala arbetsmiljön är att regelbundet diskutera hur it-systemen påverkar er och arbetet. Suntarbetslivs verktyg Digi-ronden (digironden.suntarbetsliv.se) hjälper arbetsplatser att kartlägga hur digitala verktyg påverkar verksamheten och identifierar förbättringsområden inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

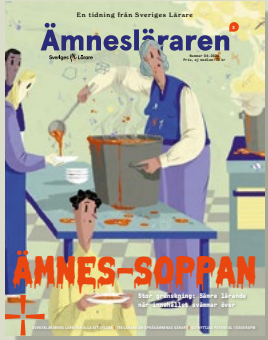
Suntarbetsliv har, förutom Digi-ronden, mer användbar läsning, stöd och rapporter på sin hemsida:

- 5 tips när ni skaffar nya it-system.
- Ny teknik på jobbet – 4 tips innan starten.
- Digital automation, AI och arbetsmiljö.
- Bra it-system för verksamhet och arbetsmiljö. ■

Anders Forsell
Arbetsmiljöexpert på Sveriges Skolledare.

Foto: Myelle Lendelund

EN TIDNING FÖR
10 specialtidningar som skriver om din skolform och

DIG!
dina ämnen

ERBJUDANDE
Välj en extra tidning
5 nummer för 410 kr

BESTÄLL HÄR

Gå in via QR-koden – eller via order.flowy.se/sverigeslarare

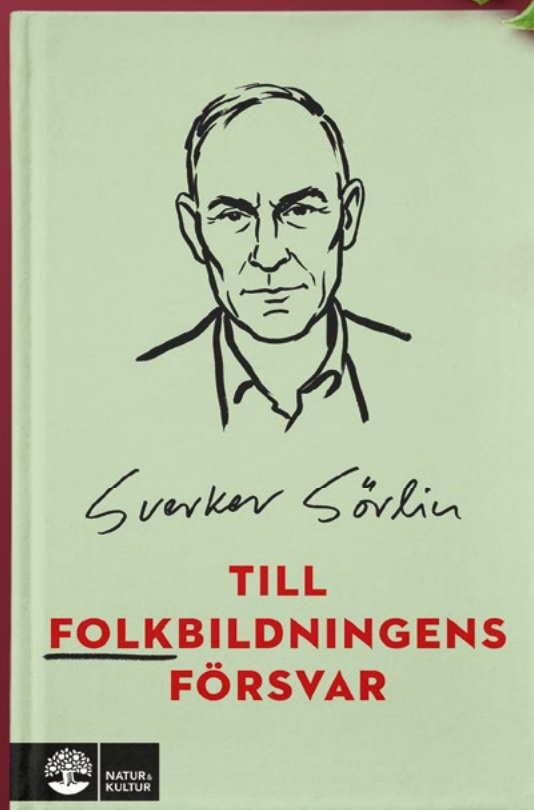

NATUR &
KULTUR

Vi behöver bildning

Torkel Klingberg är professor i kognitiv neurovetenskap vid Karolinska Institutet och ledamot av Nobelkommittén för fysiologi eller medicin. **Åsa Wikforss** är professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet och ledamot av Svenska Akademien, som utdelar Nobelpriset i litteratur.

Sverker Sörlin är idéhistoriker, professor i miljöhistoria vid KTH och författare till ett flertal böcker, såsom *Till bildningens försvar*.

Läs mer och provläs på nok.se